

נועם שיח

מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

מרן הגה"ק
מראחמיסטריווקא זי"ע

פניני נועם שיח - ז

יומא דהילולא השני
ש"ק ראה, כ"ט אב תשפ"ה

מכון אפריון לשלמה

לייקווד תשפ"ה

כל הזכויות שמורות

למכון אפריון לשלמה

להוצאת שיחות הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א
אב"ד סאנטוב - לייקווד

הרב פנחס בידרמן - הרב נתן נטע פרוש

9996551.z@gmail.com

לקבל גליונות, לנדב גליונות, ולהערות
נא לפנות להנ"ל

קונטרס זה נדבת

האי גברא יקירא, חוב"ט

הרה"ח מו"ה חיים ביק שליט"א

מחשובי חסידי ראחמיסטריווקא בבארא פארק

נכד הגה"צ רבי משה ביק זצ"ל

לע"נ כ"ק הגה"ק האדמו"ר מראחמיסטריווקא

מרן חי יצחק בן מרן יוחנן זצוקללה"ה

הוא ימליץ טוב בעדנו

יומא דהילולא השני, ש"ק ראה, כ"ט אב תשפ"ה

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

לשוננו רינה כהמון גלים, בשמחה מרובה בשיר והילולים, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, אלפי ברכות ואיחולים נרגשים להביע, ברגשי כבוד ותפארה, מתוך אהבה וחיבה יתירה, **בנועם שיה** ובשפה ברורה, מקרב ולב בשמחה ואורה, באותות יקר ותפארת, לחקוק בבדיל ועופרת, חיים וברכה למשמרת, לשגר כוס של ברכה, להראוי להוקרה והערכה, הלא הוא רב האי גאון וגדול, מעוז ומגדול, האי גברא רבא ויקירא, מורה את דבר ה' זו הלכה, בתורה עוסק יומא ולילתא, לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, נודע בשערים, סיני ועוקר הרים, מרביץ תורה לעדת מי מנה, מלא חכמה ודעת ותבונה, עומד בראש ק"ק סאנטוב ברוח נאמנה, בעוז ובגבורה, בדרך ישרה, אליו יאתה השורה, מידותיו התרומיות לו עטרה, טוב ומטיב לאחרים בזיכוי רבים בנפש חפצה ויקרה

הגאון החסיד אבד"ק סאנטוב שליט"א על ישראל הדרתו בעיר התורה לייקוד

לרגל אירועי בתו הכלה המהוללה והחשובה המעוטרת בכל מעלה ומדה נכונה

מרת מירל תחי'

עב"ג הבחור כהלכה, כלי מחזיק ברכה, נודע בעבודתו שבלב זו תפילה, שופך שיחו לפני נורא עלילה, משכים קום לעבודת הבורא, יושב והוגה בתורה, כחשיכה כאורה, אהוב וחביב, זר זהב לו סביב, מידותיו התרומיות והטובות לראשו עטרה, שמו נודע לתפארה, מופלא ומופלג בתורה וביראה טהורה

הרב הערשל הלוי קליין שליט"א

בן הגאון החסיד המפורסם והנעלה, יחיד מומחה בעניני חינוך והמסתעף

הרב שמעלקא הלוי קליין שליט"א

נשיא "והערב"

*****

ממעון הברכות יצוה צור חסדו בשעה שקול צהלת חתנים מנסרת זכות פעליו הכבירים יעמדו לו ויגינו עליו לדורי דורות למזכרת להוסיף חיל בעבודת קדשו שלה' ולתורתו חיילים רבים מגברת **טוב** וחסד ירדפוהו תמיד, אושר תענוג ונחת מהמשך השרשרת ויהי נועם ה' עליהם שיעלה זיווגם יפה ויכוננו בנין מפואר לשם ולתפארת **במהרה** ישמע בערי יהודה וחוצותיה קול תקיעה שעל פדות נפשינו מבשרת

*****

כעתירת וברכת

מכון "אפריון לשלמה"

בעזה"ש"ת

מתוך רוב שבה והודאה להקב"ה
הנני בזה להזמין את כל אחי ורעי שיחיו

למסיבת הווארט

לרגל אירוסי בתי הכלה החשובה מרת מירל תחי'

עב"ג הבחור המופלג בתויר"ש

החתן הערשל הלוי קליין ני"ו

נכד הרה"ק השר שלום מבעלזא, והרה"ק מוידויטשוב וראפשיץ זי"ע

בן הגאון החסיד המפורסם והנעלה, יחיד מומחה בעניני חינוך והמסתעף

הרב שמואל שמעלקא קליין שליט"א

מנהל ארגון "והערב"

בן הרה"ח ר' יעקב הי"ו, בן הרה"ח ר' שמעון ז"ל - גיסו של הרה"ק מבעלזא זי"ע

וחתן הגה"צ רבי שלום יעקב גרינשטיין שליט"א

ראב"ד בית הוראה ברכת אשר

שתתקיים בע"ה

ביום ג' פרשת שופטים, ב' אלול תשפ"ה

Tuesday August 26, 2025

באולם ניישטאט - Neustatt

615 East County Line Road

Lakewood, NJ

בשעה 8:00 בערב

ידידכם המברך מעומק הלב באהבה רבה

שלמה זלמן פרידמאן

רב דקהל "זכרון אלעזר" סאנטוב

לעיקוואוד יצ"ו

מרן הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע

יארצייט השני, ש"ק ראה כ"ט אב

פניני נועם שיח - ד

מפי כ"ק מרנן האדמורי"ם מראחמיסטריווקא שליט"א

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א, שבימי זקנותו של אביו – הרבי זי"ע – שמחמת חולשת בריאותו, לא היה שייך שילך למקוה בכל יום ויום תמידין כסדרן, היה אומר לו הרבי "איך קען נישט גיין היינט אין מקוה, איך בעט דיך, ווען דו גייסט אין מקוה, האב מיד אינזינען" [אני איני יכול לילך היום מקוה, אני מבקש ממך, כשאתה הולך למקוה, תכוין בטבילתך גם עבורי]...

*****

שמעתי מאת הרה"ג רבי הערשל רזנפלד שליט"א סגן מנהל ת"ת וויזשניץ-מאנסי: לעת זקנותו של הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע כשקשתה עליו לעמוד בעת התפילה, לא רצה הרבי לגשת לפני העמוד להתפלל.

גיסו הגה"ק בעל "תורת מרדכי" מוויזשניץ זי"ע שלח לומר לו (את השליח היה הרה"צ רבי חיים מאיר האגער שליט"א בן כ"ק אדמו"ר מוויזשניץ-גיבערס שליט"א – נכדו ונכד הרבי) שהוא לא צריך לעמוד ושיתפלל אצל העמוד בישיבה, באמרו שגם הוא בעצמו נוהג כן, ושכן נהגו גם אביו הגה"ק בעל "אמרי חיים" זי"ע והגה"ק

מסאטמאר זי"ע, ומאז התחיל הרבי מראחמיסטריווקא לנהוג גם הוא כך להתפלל אצל העמוד בישיבה.

והוסיף כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א, שכאשר הגיעו לבקש מאביו הרבי זי"ע להתפלל לפני העמוד בישיבה, מתחילה סירב וענה "זיי האבן געדאוונט אלס "רבי", אבער איך דאוון אלס "בעל תפילה" [הלא הם התפללו בתור "רבי", אני מתפלל בתור "בעל תפילה"]...

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-לייקווד שליט"א, שאביו – הרבי זי"ע – היה נוהג לנעול לרגליו "שטיוועל" בין בשבת ובין בחול, כמנהג חותנו הרה"ק מסקווירא זי"ע. גם אחר שנתעטר בכתר האדמורו"ת, ותקע אהלו בעיר בארא פארק, המשיך ללבוש ה"שטיוועל".

כמה שנים אחר שנתעטר בכתר האדמורו"ת, היה להרבי בעיות עם רגליו ר"ל, וציוה עליו הרופא שמעתה לא ילבש את השטיוועל. הרבי, שלא רצה להוריד "לבוש", החליט ללבוש במקומו "שווארצע זאקן" [גרביים שחורות] בין בחול ובין בשבת.

שאלו את הרבי בתמיה "למה לא ילבש הרבי ווייסע זאקן [גרביים לבנות] לפחות בשבת קודש?" וענה הרבי "ווייסע זאקן גייען די געהויבענע ירושלימער אידן, דאס האט נישט מיט מיר" [גרביים לבנות לובשים יהודים בעלי השגות בירושלים של מעלה, ואין לי שייכות עם זה]...

ברם בר"ה ויוה"כ כן לבש הרבי "ווייסע זאקן", כי יש ענין ללבוש בהם לבנים.

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-לייקווד שליט"א: הרבי היה אומר בשם חמיו כ"ק אדמו"ר מסקווירא זי"ע, שכאשר צריכים לתת לבחור "פסק" צריכים לתת לו אח"כ "חיזוק". דהיינו גם כאשר צריכים לתת לו "א גוטן זעץ" [חבטה הגונה], אבל אח"כ צריכים לבנות אותו בדברי חיזוק, כדי שלא ישאר למטה.

הרבי היה "מחנך" במהותו, והדריך אותנו איך צריכים לחנך. "חינוך" אין פירושו שנותנים לילד "סטירת לחי" והולכים הלאה, אלא "חינוך" הכוונה לרומם את הילד, להסביר לו מהי הדרך הראויה להתנהג בה, "שטרענג, פעטש, שרייען, מ'דארף דאס האבן אמאל, אבער נישט דאס איז די "חינוך" [תקיפות, סטירות, צעקות, לעתים רחוקות צריך להשתמש בזה, אבל לא זה הוא ה"חינוך"]...

לפעמים נדרש לתת לילד "קנס" על מעשה אשר לא ייעשה, או עונש על "חוצפה" או "השתוללות", שצריכים לעצור אותו תיכף ומיד ממעשיו, אבל לא זהו מהות החינוך, אכן צריכים לעצור אותו ממעשיו, אבל הילד עדיין לא נתחנך עי"ז. ה"חינוך" הנכון הוא כשמדברים אל הילד, כשמסבירים לו מה רוצים ממנו, מתוך סבלנות, זה יכול לקחת שעות, אבל זהו "חינוך".

"חינוך", אין פירושו שבגלל שאין לך עכשיו "נערוון" [עצבים] אתה צועק על הילד, כי ע"י צעקות לא יתחנך הילד. לפעמים צריכים להעניש, אבל זה אינו עיקר ה"חינוך". "חינוך" הוא כמו שפירש"י עה"כ (בראשית י"ד, י"ד) "וירק את חניכיו", זה אליעזר שחנכו למצוות, והוא לשון התחלת כניסת האדם או כלי לאומנות

שהוא עתיד לעמוד בה, וכמ"ש (משלי כב, ו) "חנוך לנער על פי דרכו", היינו שהאב מעמיד את בנו בדרך שהוא עתיד לעמוד בה. ע"י צעקות אין משיגים את זה, רק ע"י הסברת פנים.

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמסטריווקא-מאנסי שליט"א: סיפר לי הגה"צ רבי יהושע כ"ץ שליט"א אב"ד מאגרוב, שבעת שאביו הגה"צ רבי אהרן אריה זצ"ל – שהיה תלמיד חכם ומתמיד עצום – היה מאושפז בבית חולים, נולד לו בן, והיות שאביו היה מאושפז כיבד את אבי – הרבי זי"ע בסנדקאות. הברית נערכה בשבת קודש, ובית מדרשו היה על 18 עוועניו, במרחק ניכר מבית מדרשו של הרבי.

למעשה, יצא אביו מבית חולים לפני שב"ק, ורבי יהושע שאל את הרבי מה לעשות, והרבי אמר לו שכמובן אין כאן שום שאלה, ובודאי שיכבד את אביו בסנדקאות. בהגיע שעת הברית ראה רבי יהושע שהרבי הגיע להשתתף, הוא הרגיש מאוד לא נעים שהרבי הלך בשבילו מרחק כזה בלי שיכבדו בסנדקאות, אבל הרבי לא הבין מה הוא רוצה בכלל, קרוב משפחה עושה ברית ובאים לשמוח בשמחתו...

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמסטריווקא-מאנסי שליט"א: הייתי בא"י לקראת החתונה של אחי הרה"צ רבי מרדכי זצ"ל, ולמחרת החתונה התפללתי במנין של זקני הרה"ק רבי יוחנן זי"ע. פתאום באמצע חזרת הש"ץ של שחרית, נשמע קול תורה נפלא

היוצא משיבת "שפת אמת" שהיה ממול. כולם ידעו שהוא מפני שהרה"ק ה"בית ישראל" מסתובב בחוץ ברחוב, וכולם יצאו על המרפסת באמצע התפלה לראות את פני קדשו. אבי – הרבי זי"ע רמז לי שגם אני אצא לראות את פניו. ראיתי איך שהרה"ק נכנס לתוך רחוב שפת אמת ביחד עם גבאי, והלך עד סוף הרחוב.

בשעה אחד עשרה היה הרה"ק ה"בית ישראל" מקבל אנשים, והרבי הלך ביחד עם החתן וכל המשפחה לקבל את ברכת קדשו, וגם אני הלכתי עמהם. הרה"ק אמר שרצה לבוא לבקר את זקני הרה"ק רבי יוחנן לברך אותו בברכת "מזל טוב" לכבוד השמחה, וזה הסיבה שהיה אז אצל רחוב שפת אמת, אמנם עדיין היה באמצע התפילה, שהיה ממחרת החתונה, והתפללו חצי שעה מאוחר.

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמסטריווקא-מאנסי שליט"א: בכל עת שהיה להרבי זי"ע אפשרות לשמח את השני או לכבדו, היה עושה זאת בחפץ לב. בשמחות הנישואין שנערכו במעונו היה קם מלוא קומתו בפני כל אדם חשוב, אפילו מי שצעיר ממנו בהרבה, מלבד בעת ה"קבלת פנים", שאז ביקש אם אפשר שלא יפריעו אותו, ואז שמרו שלא יגשו אליו – ברם אם אחד במקרה כן הגיש אליו, היה גם אז מכבדו כראוי...

פעם אחת השיא הרבי את אחד מנכדיו, ובמהלך השמחה הגיע איזה רבי צעיר, והרבי קם לכבודו מלוא קומתו.

כעבוד זמן ניגש אחד מאחיי אל אבי הרבי, ושאל אותו "דער רבי איז דאך דריי מאל עלטער פון אים, פארוואס שטעלט זיך אויף

דער רבי פאר אים מלוא קומתו?" [הרי הרבי מבוגר ממנו פי שלושה, מדוע קם הרבי לפניו מלוא קומתו]

ענה לו הרבי בפשטות מופלאה "אפאר טעג צוריק, האט דער באבוב'ער רב (הרה"ק רבי שלמה זצ"ל) חתונה געמאכט, און איך בין אריינגעגאנגען צום חתונה. דער באבוב'ער רב איז אסאך עלטער פאר מיר, און ער האט זיך אויפגעשטעלט פאר מיר!" [לפני כמה ימים, השיא הרבי מבאבוב, והלכתי לשמחת החתונה, הרבי מבאבוב מבוגר ממני בהרבה, והוא קם לכבודי]...

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-וויליאמסבורג שליט"א: כידוע יש כאן בניו יורק "חוק", שצריך להניח את הזבל של הפלעסטיק בנפרד מהזבל של הנייר. כמה פעמים הבחנתי איך שאבי נכנס למטבח, וכשהוצרך להשליך משהו לאשפה, אזי אם הבחין שנמצא בתוך האשפה כמה בקבוקים מפלעסטיק וכד', הוציאם משם והניחם במקום המיועד להם.

הדבר היה נראה מוזר בעיני, ולא הבנתי למה צריך לדקדק כל כך על החוק, עד שפעם אחת כשראיתי זאת לא הייתי יכול להתאפק, ניגשתי אל אבי ואמרתי לו: אבי, נראה לי שהנהלת העיר צריכים לתת לך "דיפלומה" [תעודה], שלכאורה אין בכל ניו יורק עוד אחד השומר על החוק כמוך!

אבי הסתכל עלי במבט רציני, ואמר לי: א דיפלומה?? איך פארשטיי דין נישט, זיי טוהן דאך מיט דעם "עפעס", ס'איז דאך "בל תשחית!" [תעודה? איני מבין אותך, הרי הם עושים עם זה משהו, הרי זה "בל תשחית"]...

עולם חדש נגלה אז לנגד עיני, ממש בבחינת "כי לא מחשבותי מחשבותיכם", הוא לא הקפיד על זה בגלל איזה "חוק" גרידא, אלא מפני שיש בזה "בל תשחית", שהרי הם עושים מזה אח"כ דברים לתועלת.

בכל דבר ובכל ענין התכוון אבי לחלק התורה שבו, הוא לא ראה כלל לנגד עיניו את החוק, אלא ראה את החלק של איסור "בל תשחית". אבי כדרכו לא עשה מזה עסק, ולא דיבר שזה "בל תשחית", רק אחר שהבעתי בפניו את תמיהתי, אז אמר לי: איך פארשטיי ד'ך נישט, זיי טוהן דאך מיט דעם עפעס, ס'איז דאך "בל תשחית!", הוא פשוט לא הבין אותי, איך יתכן שאני לא מצאתי שם את התורה...

דאס איז א מענטש וואס האט געלעבט "נארמאל-הויעד", אין די גאביטש האט ער געטראפן די תורה! געלעבט מיטן אייבערשטן [זהו אדם שחי כאיש בין אנשים, אבל עם השגות גבוהות, גם בתוך האשפה מצא את התורה, הוא חי עם הקב"ה]...

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-וויליאמסבורג שליט"א: שמחת נישואי נערכה בחודש סיון תשמ"ד, ובחודשים הראשונים התגוררתי במאנסי, עד אחר הימים הנוראים.

אח"כ עברתי לבארא פארק, ונכנסתי ללמוד בכולל. בתקופה הראשונה עדיין לא היה לי דירה מסודרת, והתגוררתי בדירה קטנה סמוך לאבי. ביום הראשון אחר תפילת שחרית עליתי לבית אבי כדי להכין לעצמי "פת שחרית", והנה אבי ניגש אלי ומניח לפני א הייסע קקאו [כוס שוקו חם]...

הרגשתי בושה עצומה, הרי אני כבר אברך, ואני יכול להסתדר בעצמי, ולכן שאלתי את אבי: למה צריך אבי לטרוח בשבילי? ענה לי אבי בתמיהה: וואס הייסט, דו גייסט דאך גיין לערנען, איך וויל האבן א חלק אין דיין תורה! א יונגערמאן גייט לערנען נאכן חתונה, דאס איז א געוואלדיגע זאך!! [הרי אתה הולך ללמוד תורה, אני רוצה שיהיה לי חלק בתורה שאתה לומד, אברך שהולך אחרי החתונה ללמוד, זהו דבר גדול ונשגב]...

כך היתה דרכו של אבי, אין אומר ואין דברים, אלא במעשים קטנים הכנים בנו אהבת תורה במידה גדושה, להחשיב את התורה. פעם אחת הכין לי "קקאו", ועי"ז החדיר בי נעימות ואהבת התורה.

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-לינדען שליט"א: שמעתי כמה פעמים מאנשים שהיה להם קשיים שונים ל"ע, ונכנסו אל הרבי זי"ע, לשאול את פי קדשו האם טוב ונכון הדבר שיקבלו על עצמם איזה "קבלה טובה", להתחזק בדברים הטעונים אצלם חיזוק, ולשפר מעשיהם בענייני תורה ויראת שמים.

והרבי השיב להם: מ'קען אייביג מקבל זיין א "קבלה טובה", און יעדער מענטש קען זיך פארבעסערן אין יעדער זאך, אבער עס האט נישט מיט דעם! מ'זאל חלילה נישט מיינען, אז ווייל מ'איז אפגעשוואכט אין א געוויסע ענין, וועגן דעם איז געקומען דער שווערעקייט, די שווערעקייטן זענען געקומען ווייל ס'איז א גזירה פון הימל, און וואס מ'דארף צו טון, איז נעמען א "תהלים", און בעטן ביים הייליגן באשעפער אז ער זאל מבטל זיין די גזירה...

[תמיד יכולים לקבל "קבלה טובה", וכל אדם יכול להיטיב את מעשיו בכל ענין שהוא, אבל אין לזה שייכות לזה! אין לחשוב חלילה שמפני שיש רפיון באיזה ענין, על כן בא הקושי, הקשיים באו בגזירת שמים, ומה שצריך לעשות, הוא לקחת "תהלים", ולבקש ולהתחנן לפני הקב"ה שיבטל את הגזירה]...

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-לינדען שליט"א: בשנת תשמ"ב, בעת שהרבי זי"ע ומשפחתו העתיקו אהלם משיכון סקווירא לעיר בארא פארק, הייתי עדיין ילד קודם הבר מצוה, ולכך המשכתי את לימודיי ב"חדר" בשיכון סקווירא. במשך כל ימות שבוע הייתי נמצא בשיכון סקווירא, והייתי חוזר הביתה לשבת קודש.

וזכורני, דבעת שהייתי חוזר לשיכון סקווירא במוצש"ק, היה אבי הולך איתי כמה פעמים בכבודו ובעצמו לתחנת האוטובוס, וחיכה עמי עד שעליתי על האוטובוס הנוסע לסקווירא.

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-אוקוויין שליט"א: בשנת תשנ"א ביקר אבי באנטווערפן, ושהה שם בשבת מברכין חודש שבט. אני הייתי אז אברך בשנה הראשונה, שמחת נישואי היו בחודש סיון שלפני כן, ואבי הלך לבקר אצל הרה"ק רבי יענקעל'ע מפשעווארסק זי"ע, והוא קיבל אותנו בחביבות ובמאור פנים.

בעת שיצאנו מביתו, ליווה רבי יענקעל'ע את אבי, ולחשתי לאבי שיזכירני אצל רבי יענקעל'ע שאוושע בוש"ק.

רבי יענקעלעלע שהבחין שאני רוצה דבר מה, שאל את אבי מה מבוקשי, ואבי אמר לו שאני מבקש ברכה להיוושע בבנים, שאל רבי יענקעל'ע כמה זמן עברו מנישואי, וכששמע שנישאתי בחודש סיון עלתה בת שחוק על שפתיו ואמר לאבי "נו, איר דארפט נישט מיינס א ברכה, איר קענט דאס אליינס אנוואונטשן" [נו, לזה אינכם צריכים לברכה ממני, אתם יכולים לברך זאת בעצמכם]...

*****

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-אוקוויין שליט"א: בזמנים שלא היו בהם סדרי לימוד, כגון בשבתות הקיץ אחר הצהריים, או בערבי ימים טובים, אם ראה הרבי שאינני יושב ולומד, לא היה מסתפק בגערה בעלמא "פארוואס דרייסטו זיך ארום? פארוואס לערנסטו נישט?" [למה אתה מסתובב? למה אינך לומד?], אלא אחר שנתן לי "פסק" היה אומר תיכף: נו – גייען מיר לערנען? [אנו הולכים ללמוד?]. לא היה כזה מציאות שהרבי יתן לבניו "פסק": למה אינך לומד? לך ללמוד! ואילו הוא כביכול ימשיך לעשות מה שעשה עד עתה, אם לא היה באפשרותו ללמוד עכשיו עמנו לא היה נותן "פסק"...

לפני כל יום טוב היה לומד עמנו "שולחן ערוך הרב", הל' סוכה, הל' פסח. בילדותי הייתי צריך ממש להתחבא מפניו כדי שלא יתן לי "פסק", כי לא היה נותן "פסק" גרידא וממשיך לעניניו, אלא היה מושיב אותנו ללמוד עמו. בדרך כלל כאשר אב נותן לבנו "פסק", שניהם ממשיכים אחר כך לעניניהם... אבל אצל הרבי לא היה כן, אלא התיישב מיד ללמוד עמנו

*****

שמעתי מאת כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-ספרינג וואלי שליט"א פעם הייתי בבית זקני - הרבי זי"ע - במוצאי אחרון של פסח, וזקני התעסק בסידור כלי הפסח, להכניס כלי הפסח ולהוציא כלי החמץ. אחד מאלו שהיו שם ניקה את המיחם, ובטעות דחף כלי יקר מזכוכית שעמד שם, אשר נפל ונשבר לשברי שברים...

הלה הרגיש מאוד שלא בנוח, מצד אחד עומד זקני, ומצד שני עומדת זקינתי, והוא עומד בתווך אובד עצות, בוש ונכלם.

לזקינתי היה איכפת מאוד מה שקרה, אבל זקני לא רצה בשום אופן שהלה יצטער מזה, על כן התחיל לומר מתוך שמחה "ברוך ה' יש לנו את הכלי הזה כבר שנים רבות", וזקינתי השיבה כנגדו "אכן, מאז החתונה יש לנו את הכלי הזה", וזקני המשיך "ברוך ה' שהשתמשנו עם זה שנים רבות, וברוך ה' שעכשיו נשבר למזל טוב". וכך עמדו שם זקני וזקינתי, ושוחחו בשמחה אודות הכלי הזה.

מי שלא היה שם לא יבין זאת, היה נראה כאילו נתבשרו שנולד להם נכד! זקני היה שרוי בשמחה עצומה, והשרה סביבו אורה של שמחה. תחת להיות שרוי ברוגז על הנזק שאירע, היה שרוי להיפך בשמחה גדולה...

*****

שמעתי מעת כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-ספרינג וואלי שליט"א: לעת זקנותו של זקני, בשנותיו האחרונות, קשתה עליו ההליכה. בני הבית השתדלו מאוד שילך כמה שיותר, ולא ישתמש הרבה עם כסא הגלגלים. חתנו הרה"צ ר' נחום'קע שליט"א השתדל הרבה על זה, והתאמץ על כל פסיעה ופסיעה.

בערב שבת כשהלך זקני למקוה, השתדל ר' נחום'קע שזקני ילך לכל הפחות מחדרו עד המדריגות, וכל פסיעה עלתה לו בקושי רב. [בדרך אגב, בשנים הללו הוצרך להישען מצד אחד על המקל, ומצד שני על מלוהו, וכל פעם שהגיעו לדלת, התאמץ זקני לנשק את המזוזה, ואף שעלה לו בטורח גדול].

פעם באתי אליו לשבות בצילו בשבת קודש. כשהגעתי בערב שבת, עמד זקני על יד המטבח בדרכו למקוה, והרגיש שאינו יכול לילך יותר, ואז ביקש ר' נחום'קע שיביאו את הכסא. זקני התיישב, וכשהבחין כי הגיב בחיוך: א זיידע וואס איז אפגעפארן [סבא שנוסע. ומשמעו באידיש: סבא שירד מהדרך ל"ע]...

בהזדמנות אחרת כשבאתי אליו, ומחמת חולשתו שכב לנוח, אמר לי ג"כ בחיוך: א זיידע וואס איז צוגעלייגט [סבא שהוא שוכב. ומשמעו באידיש: סבא שאין לו מצב רוח טוב]...

*****

שמעתי מעת כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-ספרינג וואלי שליט"א: זכורני פעם שזקני - הרבי זי"ע - שהה בירושלים עיה"ק, ואכל אצל אמי הרבנית שתחי', ואחר הסעודה חזר לאכסנייתו שהיתה במרחק כמה רחובות.

באמצע הדרך עברנו ליד "בית דפוס", שעל הדלת היה כתוב כנהוג מקבלים כל סוגי עבודות הדפוס וכו', ולמטה היה כתוב "אין עוד מלבדו".

הרבי קרא את התיבות הללו שוב ושוב, ואמר בהתפעלות: אה, ירושלים! מיזעט אלקות אין די גאסן! [רואים אלקות ברחובות]...

שומר ממרומים

בשבת קודש העל"ט, פרשת ואתחנן - שבת נחמו (תשפ"ה), שהייתי במאנסי אצל מו"ח שליט"א.

מו"ח נוהג בשבתות הקיץ לקבל את השבת בשעה מוקדמת. היות שאין אני רגיל בזה, כי אצלינו מתפללים בכל שבתות השנה - וגם בימי הקיץ - בזמן "הדלקת נרות", על כן שכחתי לקרוא "קריאת שמע" שנית משחשיכה.

אחר הסעודה פתחתי את הספר "אמרות טהורות", מאת כ"ק מרן הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע, והספר נפתח בעמוד ס"ב, שיחות קודש פרשת ואתחנן, שם נתקלתי מיד בקטע שבו עמד הרבי על דברי הכתוב "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך" (דברים ו', ו'). ולפתע נזכרתי ששכחתי לחזור ולקרוא "קריאת שמע"...

תיכף נעמדתי לקרוא "קריאת שמע", והיה לי קורת רוח מרובה שהרבי זי"ע שומר עלי ממרומים...

**הילד כששמע את דבריו האוויליים, צעק לעברו:
שוטה שכמותך, למה אתה מבלבל עכשיו את
ראשי בגיבוי דברים איך לדבר, אם לומר "פיר"
או "פייער" - וכי אינך רואה שהאש בוערת כאן?!**

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאטנב ליקוד על התפילה

לפני מספר שנים סיפר לי זקן האדמו"רים כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א, שבאחת הבתי כנסיות אידע פעם שבאמצע התפילה ניגש אדם אחד לשליח ציבור, והעיר לו

אודות תיבה מסויימת בנוסח התפילה שלפי דעתו הוא לא הגה את הניקוד נכונה כפי כללי הדקדוק [לדוגמא: בתפילת "וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו" - את נקודת תיבת 'ברחמים', הגה השליח ציבור 'ברחמים' - עם שו"א, ודעת המעורר היתה שלפי כללי הדקדוק יש לומר 'ברחמים' - בהדגשת החט"ף פת"ח], אבל השליח ציבור לא ענה לו (לאותו מעורר) אז באמצע התפילה.

לאחר התפילה ניגש השליח ציבור לאותו מעורר ואמר לו שהוא רוצה לספר לו איזו עובדא. וכך סיפר לו: בכפר אחד פרצה פעם אחת אש גדולה בבית שילד קטן היה דר שם, הילד - בראותו את האש שפרצה - נבהל מאוד, וינס החוצה, והתחיל לזעוק לעזרה בקול רעש גדול: הצילו! הצילו! עס ברענט א פיר, א פיר!! [כשכוונתו ל"פייער" - אש], תוך כדי שהילד זועק לעזרה, עבר שם איש אחד, וכששמע את זעקת הילד "עס ברענט א פיר", ניגש אליו ואמר לו: ילדי היקר, לא אומרים "פיר" אלא "פייער"...

הילד כששמע את דבריו האוויליים שלא במקומם, צעק לעברו ואמר לו: שוטה שכמותך, למה אתה מבלבל עכשיו את ראשי בגיבוי דברים איך לדבר, אם לומר "פיר" או "פייער" - וכי אינך רואה שהאש בוערת כאן? - עס ברענט א פייער! - הרי האש גדלה מרגע לרגע ולשוונותיה מאיימות כללות כל חלקה טובה

(מתוך 'נועם שיח' ואתחנן תשפ"ה בהוצאת מכון אפריון לשלמה)

גידה יסוד עולם

הרה"ק מטאהש זי"ע

מערכת טאהש בשיחה עם
הרה"ג רבי שלמה זלמן פרידמאן שליט"א
אבר"ק מאנטוב
לרגל יומא דהילולא - כ"ז אב תשפ"א

קדוש ישראל ותפארתו

דברי זכרון ועבודות נפלאות מהרה"ק מטאהש זי"ע

הרה"ג ר' שלמה זלמן
פרידמאן שליט"א
אבר"ק מאנטוב

בסעודת הילולא
כ"ז אב תשפ"א
ביומ"ד "שערי תפילה" לעקוואד

הרב הגאון רבי שלמה זלמן פרידמאן שליט"א
אבר"ק מאנטוב
לרגל יומא דהילולא - כ"ז אב תשפ"א

אם ראשונים כמלאכים – האדמו"ר הרב משולם פייש סגל לאווי צ"ל

האדמו"ר הרב משולם פייש סג"ל לאווי (השני) מטאהש צ"ל - נולד ב-ג' בניסן ה'תרפ"א (1921) בנירטהאש, רזנות סאבולץ' (הונגריה) והיה בכור בניו של אביו. משחר ילדותו ניכר כי לגדולות נוצר, למד בהתמדה נפלאה, התפלל בהתלהבות, מידותיו הטובות הפליאו את כל ראויו. בשנת ה'תש"ג (1943) גויס לשירות העבודה ההונגרי ונשלח למחנות בקושיצה ובמרגיטה. בשנת ה'תש"ד (1944) נכבשה המדינה על ידי גרמניה הנאצית ומרבית משפחתו המורחבת נשלחה לאושוויץ. אביו נרצח ב"ח אלול ה'תש"ד (1944).

לאחר שהצבא האדום נכנס למרגיטה שוחרר רבינו והוא הוזמן בשנת ה'תש"ח (1948) ע"י שרידי חסידות טאהש לשמש כאב"ד ואדמו"ר בנירטהאש. כך החל לשמש כאדמו"ר השלישי של חסידות טאהש. התמיד בלימודיו יומם ולילה. התפלל שעות ארוכות בהתלהבות נוראה, ועבד את בוראו בקדושה נפלאה. ביתו היה פתוח לרווחה ליהודים הצריכים עזר וחיזוקם בכל מצוקותיהם במסירות נפש לאחר שנתיים וחצי עזב את הונגריה בעקבות השלטון הקומוניסטי. בשנת ה'תש"א (1951) עקר למונטריאל שבקנדה, ומיד הקים שם את בית מדרשו 'אהל אלימלך' טאהש. קיבץ את בניו וחיזקם לבנות את כלל ישראל מחדש אחרי החורבן הנורא.

רבים השכימו לפתחו מכל קצווי תבל ונודע לצדיק וקדוש ה' ופועל ישועות. בשנת ה'תשכ"ג (1963) הקים שיכון חסידי בשם 'קרית טאהש' מחוץ לעיר, יסד ובנה ישיבה גדולה לבחורים, והרפיץ בו תורה אלפיים וכן הקים בתי חינוך לבנים ולבנות, בפרבר בואגריאן. עם השנים נאספו סביבו חסידים רבים. עבד את ה' כחד מצדיק קמאי. רדף אחר השלום. ברח מן המחלוקת כמפני האש. נודע באהבת ישראל ומידותיו הנשגבות. פיזר סכומי עתק לצדקה. הגבאים ניסו למנוע את חלוקת הסכומים האדירים, כי לבית הרבי לא נשאר אפילו פרטה לפרטה, ומשהרגיש בזה הרבי, היה מטמין את הממון בנעליו למען לא ירגישו הגבאים בדבר.

כשהגבאים הערימו קשיים על הנצרכים להיכנס לבית הרבי, נישגש אלו לרבי בבית מדרשו, ואמר להם לבוא אליו כשהולך למקוה, ושם חילק סכומים אדירים. מדי יום ביומו הקפיד לסיים את כל פרקי התהילים. לא שן ולא אכל מרגע שהשיק והיה טועם 'פת שחרית' רק לאחר חצות הלילה! בעל רוח-הקודש. נפטר ב- כ"ז באב ה'תשע"ה (2015). ציונו בקרית טאהש, בואבריאן (קנדה). חי 94-שנים. בנו רבי אלימלך משמש אחריו כאדמו"ר.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' אלימלך מטאהש. **אביו:** האדמו"ר ר' מרדכי סג"ל לאווי הי"ד (רב העיירה דעמעטשער בהונגריה). **אמו:** מרת צירל (בת ר' יעקב פקעטעט, מח"ס אמת ליעקב מנירבאטור). **מריבאטור): מרבותיו:** ר' אשר לאווי (דודו, רבינו נסע לישיבתו בקאלוב). **נשותיו:** מרת חווה (בת ר' יהודה ינגרטן - זיווג ראשון בין השנים תש"ו- תשנ"ו), מרת מלכה (בת ר' מנדל האס ממונטריאל, אלמנת ר' אברהם יצחק הויר - זיווג שני, משנת ה'תשס"ז). **ילדיו:** ר' מרדכי צ"ל (נפטר בשנת ה'תשנ"ח), מרת צירל (נישאה לר' אביגדור דיאל פיש, האדמו"ר מהאדס ויליאמסבורג), מרת ברכה חנה (נישאה לר' יוסף מאיר מאיער, האדמו"ר מליזנסק מונסי), מרת פריידל שרה (נישאה לר' אברהם כץ, אב"ד משכונת לאביר יעקב במונסי), מרת ששא מלכה אלטה (נישאה לר' יוסף ירחמיאל כהנא, ראש הכוללים בקרית טאהש), האדמו"ר הנוכחי, ר' אלימלך לאווי (חתן רבי נפתלי צבי לאבין מזידיטשוב). **מספריו:** יעבודת עבודה - ח' חלקים.

פעם נכנס לרבינו יהודי שהתגורר במונטריאל, ואמר לו שבא להיפרד ממנו, מפני שהוא עומד לעזוב את העיר ולעבור להתגורר בעיירה מרוחקת. העיירה היא הייתה כמעט ריקה מכל סממן יהודי, והרבי שאלו: "איך ייתכן שיהודי כמוך יגור במקום שכמעט אין שם אידישקייט?". אמר היהודי שהדבר הוא מפני שאינך לו "לע אסון גדול, וסיפר שהיה לו סכום גדול מאוד של כסף כדי לנקות דירה במונטריאל, וכאשר נסע פעם לאנטוורפן, נגנב ממנו כל הסכום, ועכשיו שצוין לו איזה משרה באותה עיירה, אין לו ברירה למכור את העבור לשם כדי שתהיה לו פרנסה. אך הרבי לא הרפה, ואמר על פי כן לא **כדאי הדבר להחריב את ביתו מכל האידישקייט, וכדאי לו הישאר במונטריאל.**

לחרת, כשהיהודי התפלל בבית המדרש, נכנס יהודי לא מוכר, וניגש אליו, ושאלו אם הוא היה פעם באנטוורפן ונגנב ממנו סכום עצום של כסף, ומשהשיב לו היהודי שכן, **אמר לו היהודי בשקט שהוא נתפתה מיצרו, והוא גנב ממנו את הכסף, ועכשיו הוא מתחרט, והחזיר לו כל הכסף, ואמר לו שיש כאן עוד כמה אלפי דולרים על העוגמת נפש ותיכף ברח הגנב...** היהודי לא האמין למשמע אזניו, הוא לקח את המעטפה עם הכסף, וראה לנכון **שאכן כל הסכום העצום שנגנב ממנו נמצא שם - עם התוספת.** היהודי ראה בזאת סייעתא דשמיא עוזמה שעליו להישאר במונטריאל ולא לעבור למקום ההוא, ושמו שגם הורחיק כמה אלפי דולרים מכל הגניבה הזאת, ואכן כך עשה. הוא נשאר שם, וקהל דירה חדשה והקים בית יהודי חסידי לתפארת.

שנים רבות אחר מאורע זה, גשש היהודי באותו 'גנב' שהחזיר לפני שנים את כל הכסף. היהודי נישגש אליו והודה לו שבזכות מעשה זה נשאר במונטריאל והקים בית חסידי לתפארת, אמר לו 'הגנב': 'ליהו ידוע לו, שלא לי אתה צריך להודות, אלא לאדמו"ר מטאהש'. וכאשר ראה שהיהודי לא מבין, גילה לו את הסוד, ואמר לו שהוא לא היה מעולם באנטוורפן, רק האדמו"ר מטאהש ביקש ממנו להגיע אליו, ולספר לו כל המעשה הזה - כאילו הוא היה הגנב - ולתת לו את כל הכסף הזה כדי שישאר במונטריאל ולא יעבור למקום ההוא, ולכן לו אתה צריך להודות ולא לי...!

(הסיפור מתוך 'נועם שיח' - שיחות הגה"צ רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אבד"ק סאנטוב לייקוד)

בְּצֶדֶק נִיָּקָד וְנִשְׁחַט תְּמוּרוֹ אֵיל

כששוברים 'כוס' תחת החופה עולזים: מזל טוב" מדוע?

מסופר [מובא בקונטרס "נועם שיח" שיחות מאת הגה"צ מהרש"ז פרידמאן אב"ד סאנטוב לייקווד] על כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א — כשנפטר ל"ע בנו בכורו וחביבו הרה"צ רבי מרדכי זצ"ל — היה מאוד שבור מזה, וכמובן שכל בני המשפחה גם הם היו מאוד שבורים מפטירתו רח"ל. תקופה אח"כ התקיימה במשפחת הרבי שמחת נישואין, וכמובן שהיו שם רגשות מעורבים — שכן מחד היו כולם שמחים בשמחת החתונה — אך מאידך הם הצטערו והיו כאובים מאוד מאוד מהאסון הקשה שפקדם רח"ל בפטירת הרה"צ זצ"ל.

לאחר החופה נדהמו בני המשפחה לראות את הרבי שליט"א אומר לקהל "מזל טוב" כשהיוך על פניו הקדושים, הוא בירך את כל אחד ואחד בשמחה ובטוב לב כאילו שלא עבר עליו מקרה מצער כלל, הוא היה בהתרוממות ובשמחה עצומה. בני המשפחה לא יכלו להבין לרוחו, מנין לו הנהגה שכזאת — מנין לו הכוחות האדירים העל אנושיים להתעלות כך ולא להיות בצער — וממחשבה למעשה ניגשו אליו אחדים מבני המשפחה ושאלוהו על כך, האיך הוא יכול לשמוח כל כך חזק בעת הזאת אחר האסון הקשה רח"ל.

אמר להם הרבי: מה אתם חושבים, שאינני מצטער מהאסון? — לבי שבור לרסיסים — ברם תחת החופה, כשהחתן שבר את הכוס והקהל אמרו בקול "מזל טוב" — התבוננתי — מה השייכות בין שבירת הכוס לבין איחולי ה"מזל טוב", למה דווקא אחרי שבירת הכוס צועקים בשמחה רבה "מזל טוב". וחשבתי, שהקב"ה מלמדנו בזה, שאחרי שהוא שובר את האדם לרסיסים, אחרי זה מיד צריכים לצעוק "מזל טוב" ולהיות בשמחה...

הדרכה לחתן

מאת מרן הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע

להחתן מאיר דוב פרידמאן ניו"ו בן הרב שליט"א

ימים אחדים לפני חתונתו

חודש אדר תשע"ה

חתן העומד לקראת נישואיו, הוא זמן גדול, מוחלין לו על כל עוונותיו (ירושלמי ביכורים פ"ג, ה"ג), הוא בונה עולם חדש. אם מוחלין לו על כל עוונותיו הרי הוא נעשה בעל מדרגה, כי יש כפרת עוונות, ואז יכול להיות לו השראה צו וואַקסן אין תורה ויראת שמים. והוא צריך לחזק את עצמו, שיעשה תמיד רק רצון השיי"ת, ולעשות הכל מתוך שמחה ויראת שמים...

המחותן (כ"ק אדמו"ר מבראד שליט"א) הוא מגזע הרה"ק רבי יחיאל מיכל מבראד זי"ע, והרה"ק רבי יצחק מראדוויל זי"ע. איך בין אויך א ראדווילער אייניקעל – מיין באבע איז געווען אן אייניקל פון רבי איציק'ל סקווערער זי"ע מזווג ראשון (זקינו רבי דוד – אבי אביו רבי יוחנן – היה חתן רבי יהושע העשיל, בן רבי איציק'ל מסקווירא – מזווג ראשון, שהיה חתן רבי דן, בן הרה"ק מראדוויל). אולם מו"ח הרה"ק מסקווירא זי"ע היה נכד מזווג שלישי של רבי איציק'ל סקווערער זי"ע.

הכרתי את דודו (של המחותן) הרה"צ רבי שלום מיכלאוויטש זצ"ל מבראד (חמיו של כ"ק אדמו"ר ממאכנובא-בעלזא שליט"א).

דער זכות אבות זאל מגין זיין – משפחות מיוחסת בישראל בלעה"ר. מ'דארף זיך פירן ווי עס דארף צו זיין – זכות אבות העלפט צו, עס זאל זיין א המשך.

יוצא מן הכלל

מתוך דברי הספד

על מרן הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע

בלשון הקודש ובאידיש

אנשים שאלו אותי, היות שהיה לי קירבה מיוחדת אצל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע, איך אני יכול לבטא "במילה אחת" את מהותו של הרבי - בפסוק, במשנה, במאמר חז"ל או בהתבטאות.

עניתי להם: להביע את מהותו של הרבי במילה אחת? יש הרבה מאוד מימרות ופסוקים שניתן לומר על הרבי! "והאיש משה עניו מאוד" (במדבר יב, ג), "איש צדיק תמים" (בראשית ו, ט). משנה? כמעט כל משנה במסכת "אבות" ניתן לפרש על הרבי. ביטוי? "ונפשי כעפר לכל תהיה"...

אולם דייקא מפני שהיה לי קירבה מיוחדת, יש פסוק מסויים שבו אני מבטא את מהותו של הרבי. מעלה מסויימת זו שהיתה להרבי, עשתה עלי רושם חזק מאוד! **"והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"** (בראשית כח, יב).

הרבי זי"ע היה בבחינת **"מוצב ארצה"**, הרבי היה מתנהג כאדם רגיל ביותר, בענוות חן, בנעימות, בטבעיות, בפשטות. הרבי הבין עסק טוב מאוד, והבין גם מילתא דבדיחותא, הרבי לא הטיל אימה.

הרבי קיבל את הקהל בחדר ספרים פשוט ביותר, שבו שולחן פשוט עם כמה כסאות ישנים, בלי שום פאר והדר ובלי רעש. הוא לא עשה מעצמו "מצב", הוא לא עשה "רעבישע זאכן". כל התנהגותו היתה בפשטות נדירה ובטבעיות, ותמיד הרגשתי בנוח לדבר עמו.

אולם בו בזמן **"וראשו מגיע השמימה"**, ראו בחוש על הרבי שהוא גבוה משכמו ולמעלה, ראו אצלו רוממות ורצינות מיוחדת, הרבי לא היה מונח בשום ענייני עולם הזה. הרבי חי בדביקות עם הקב"ה, ולא חיפש כלל איך לעשות פרסום מהחסידות שלו, הרבי לא חיפש לבנות את עצמו ואת בניו, הוא היה מופשט לגמרי מכל העניינים הללו, מעלה זו תפסה אותי מאוד!...

שאלתי פעם את ידידי הרב החסיד הנעלה מו"ה יהושע חיים קאסטן שליט"א, משב"ק של כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא זי"ע, האם יש לו איזה "אויסטערלישע מעשה" (סיפור מיוחד - יוצא מן הכלל) אודות מידותיו הנאצלות של הרבי זי"ע.

ענה לי רבי יהושע חיים: הנה אצל אדם רגיל, יכול להיות לפעמים הנהגה מיוחדת - יוצאת דופן, ויש מה לספר. אצל הרבי שום דבר לא היה בגדר "יוצא מן הכלל", כל הנהגתו היתה מיוחדת ומעוררת השתאות, **הכל היה בגדר "יוצא מן הכלל"...**

באידיש

מענטשן האבן מיך געפרעגט, היות אז איך האב געהאט א מורא'דיגע נאנטקייט ביי כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא זי"ע, ווי אזוי טייטש איך אפ דעם רבי'ן מיט איין ווארט - מיט א פסוק, מיט א משנה, מיט א מאמר חז"ל, מיט אן אויסדרוק.

האב איך גענטפערט: אפצוטייטשן דעם רבי'ן מיט איין ווארט? ס'איז דא זייער אסאך מימרות און פסוקים, וואס מ'קען זאגן אויפן רבי'ן! "והאיש משה עניו מאוד" (במדבר יב, ג), "איש צדיק תמים" (בראשית ו, ט). א משנה? כמעט יעדע משנה אין מסכת "אבות" קען מען זאגן אויפן רבי'ן. אן אויסדרוק? "ונפשי כעפר לכל תהיה"...

נאר טאקע ווייל איך האב געהאט אזא נאנטקייט, איז דא א געוויסע פסוק, וואס מיט דעם טייטש איך אפ דעם רבי'ן. און די געוויסע מעלה וואס דער רבי האט געהאט, דאס האט מיך באנעמען זייער זייער שטארק, **"והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"** (בראשית כח, יב).

דער רבי זי"ע איז געווען א בחינה פון **"מוצב ארצה"**, דער רבי איז געווען שפיץ נארמאל! צוגעלאזן, געשמאק, נאטורלעך, וועלטלעך. דער רבי האט פארשטאנען גוט אן עסק, ער האט פארשטאנען א ווערטל, ער האט נישט געווארפן קיין אימה.

דער רבי האט אויפגענומען אין א פשוטע ספרים שטוב, מיט א פשוטע טיש און א פאר אלטע בענקלעך. ער האט נישט געמאכט קיין "מצב", ער האט נישט געמאכט קיין רעבישע זאכן. זיין גאנצע הנהגה איז געווען מיט א זעלטענע פשטות און נאטירלעכקייט, אן קיין וועזן, אן קיין רעש, איך האב מיך געפילט זייער באקוועם צו רעדן מיט אים.

אבער, אין די זעלבע צייט, איז **"וראשו מגיע השמימה"**, מ'האט געזען אז דער רבי איז "משכמו ולמעלה", א געוויסע העכערקייט, א געוויסע ערנסקייט. דער רבי איז נישט געלעגן אין קיין שום עולם הזה'דיגע ענינים, דער רבי האט געלעבט מיטן אייבערשטן, ער האט נישט געזוכט צו פאמפען זיין חסידות, ער האט נישט געזוכט אויפצובויען זיך און זיינע קינדער, ער איז געווען אינגאנצן אויסגעטון פון די אלע סארט זאכן. אט די מעלה, האט מיך זייער שטארק געכאפט...

איך האב אמאל געפרעגט ידידי הרב החסיד הנעלה מו"ה יהושע חיים קאסטן שליט"א, משב"ק פון כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא זי"ע, צו ער האט עפעס אן "אויסטערלישע מעשה", צו דערציילן וועגן דעם רבינ'ס "מידות".

האט ער גענטפערט: ביי א געווענדליכער מענטש, קען זיך מאכן אמאל אן אויסטערלישע הנהגה, איז דא וואס צו דערציילן. ביים רבי'ן איז גארנישט געווען "אויסטערליש", די גאנצע הנהגה זיינע איז אזוי געווען, **אלעס איז געווען אויסטערליש...**

הרב הדומה למלאך! ערשט האַנט יגע מעשיית און סיפורים פון מרן רביה"ק מסאטמאר זי"ע

געקליבן פון דעם פאפולערן גליון "נועם שיח"

וואָס ערשיינט וועכנטליך פון הגה"צ רבי שלמה זלמן פריעדמאַן שליט"א
אבד"ק סאַנטוב – לעיקוואוד

צוגעשטעלט געוואָרן בתּשואָה חן דורך מערכת "אפריון לשלמה"

ש. עהרמאַן

אַראָפּגעזעצט, און מהאָט אָנגעהויבן רעדן אַ
חסיד'ישן שמעס...
...הנהגה זיין.

נישט פאָרן באַזוכן אין אוישוויץ

נאָך האָט דערציילט דער וויזשניצער רבי
שליט"א פון בית שמש, אַז זיין טאָטע דער
וויזשניצער רבי פון מאָנסי איז אַמאָל געפאָרן
אויף אַ נסיעה צו די מקומות הקדושים אין
אייראָפּע, און איידער ער איז געפאָרן האָט ער
אָנגעפרעגט דעם סאַטמאַרער רבי'ן זי"ע, אַז אויב
ער באַווזט אינעם פאַרניכטונגס לאַגער אוישוויץ,
צי ער זאָל דאָרט זאָגן "קדיש"?

האָט אים דער סאַטמאַרער רבי געענטפּערט:
"וואָס קען שוין דער 'קדיש' שאַטן?"
האָט דער וויזשניצער רבי ווייטער געפרעגט
דעם סאַטמאַרער רבי'ן איבער די עצם נסיעה, צי
ער זאָל בכלל פאָרן קיין אוישוויץ אָדער נישט?
האָט אים דער סאַטמאַרער רבי געזאָגט אַז ער
זאָל נישט פאָרן אויין.
למעשה איז טאָקע דער וויזשניצער רבי נישט
געפאָרן קיין אוישוויץ.

ברכה אויף זיווג הגון און הכנסת אורחים

ס'האָט מיר דערציילט הרה"צ רבי חיים

אַריגינעל דערציילט, און מיר זענען זיכער אַז
אונזערע פילע טויזנטער לייענער וועלן דערפון
נהנה זיין.

ותשו"ח"ן פאָר די חשוב'ע מערכת "אפריון
שלמה" פאָרן צוגעשעלן די אַלע סיפורים, זכות
מרן רביה"ק בעל ההילולא זי"ע יגן עליהם
להפקד בכל משאלות לבבם לטובה ובט"ס.

חרדת הקודש פונעם וויזשניצער רבי'ן זצ"ל

ס'האָט דערציילט כ"ק מרן אדמו"ר מוויזשניץ-
בית שמש שליט"א, אַז אַלס בחור איז ער אַריין
מיט זיין טאָטן הגה"ק דער וויזשניץ-מאָנסיער
רבי זי"ע מיט אַ קוויטל צו מרן הגה"ק מסאַטמאר
זי"ע.

די גבאים האָבן געוואָלט ברענגען דעם
וויזשניצער רבי'ן אַ שטול צו זיצן, אָבער ער
האָט עס אָפּגעזאָגט מיט'ן גאַנצן כח, און נישט
געוואָלט זיצן בעת דער סאַטמאַרער רבי לייענט
דאָס קוויטל. אויך ווען איינער פון די גבאים
האָט געברענגט אַ שטול, און געוואָלט מוש מיט
כח אַראָפּזעצן דעם וויזשניצער רבי'ן, האָט ער
זיך שאָרף קעגנגעשטעלט און אוועקגעשטופט
די שטול, בלייבנדיג שטיין ווען דער גאַנצער
קערפער טרייסלט אים פון יראת הכבוד.

נאָר ערשט נאָכדעם וואָס דער סאַטמאַרער רבי
האָט געענדיגט לייענען זיין קוויטל, און מהאָט
געברענגט פירות, האָט זיך דער וויזשניצער רבי

לכבוד דעם צייט-אַפּשניט פון דער
פערציגסטער יומא ההילולא קדישא
פון מרן רביה"ק מסאַטמאר זי"ע,
כ"ו אב הבעל"ט, האָט די מערכת
"אפריון לשלמה" אונז צוגעשיקט אַ ריי ערשט-
האַנטיגע פערל-מעשיות און סיפורים וואָס
זענען דערציילט געוואָרן במשך די לעצטערע
פאַר יאָר אין דעם גליון "נועם שיח", וואָס
ערשיינט וועכנטליך פון הגה"צ רבי שלמה זלמן
פריעדמאַן שליט"א אבד"ק סאַנטוב, לעיקוואוד.
צוליב דער אייגנארטיגקייט און אַריגינעלעקייט
מיט וואָס דער גליון צייכנט זיך אויס, איז
דער גליון 'נועם שיח' אויסגעשטיגן במשך
די יאָרן אַלס איינע פון די באַרימטע גליונות
ביים אַלגעמיינעם ציבור, וואָס פילצאָליגע
אידן קוקט יעדע איינציגע וואָך אַרויס מיט אַ
שטאַרקן דאָרשט אויף אים ערשיינונג, זייענדיג
אָנגעפילט מיט פילע סיפורי צדיקים און
תּוכנדיגע געשיכטעס, אין גרעסטן טייל וואָס
דער חשוב'ער רב שליט"א האָט מיטגעלעבט
אַליין אָדער געהערט פון אַ מקור ראשון.
לכבוד די יאָרצייט פון מרן רביה"ק מסאַטמאר
זי"ע האָבן מיר אַרויסגעקליבן אַ בינטל
ערשטהאַנטיגע סיפורים, שיחות וענינים פון
רבי'ן זי"ע, וואָס זענען אין דעם גליון געברענגט
געוואָרן דורכאויס די יאָרן, דערציילט דורכ'ן רב
שליט"א פון וואָס ער האָט אַליין מיטגעלעבט
אָדער געהערט פון אַן ערשטן קוואַל. מיר
וועלן דאָ נאָכברענגען טייל פון די סיפורים אין
אידישער איבערזעצונג, לויט ווי ס'ווערט דאָרט

דער רבי הייסט בלייבן לערנען אין כולל

נאך דערצייילט הרה"צ רבי חיים אלעזר קליין שליט"א, אז עטליכע וואָכן פאַרן הסתלקות פון רביה"ק זי"ע כ"ז אב תשל"ט, איז אַ יונגעמאַן אַריין צום רבין און זיך אויסגעזעצט פאַר אים, אַז ער לערנט אין כולל, אָבער ער איז נישט מצליח און זעט נישט קיין ברכה אין זיינע לימודים, ער געפינט נישט קיין פאַסיגע חברותא, דעריבער האָט ער באַקומען חשק אַרויסצוגיין פון כולל און ווערן אַ 'מלמד'. אָבער דער פּראָבלעם איז וואָס זיין שווער שטייט אים אריפ'ן קאָפּ, און באַשטייט אין דעם אַז ער זאָל נישט אַרויסגיין פון כולל, נאָר בלייבן דאָרט לערנען, אָבער ער שטעלנצמז שפּירט אַז ער האָט מער נישט וואָס צו בלייבן דאָרט, און ער וויל זיך דירעקט יאָ אַרויסגיין. דער רבי הערט אים אים מיט גרויס אויסערמערק זאָמקייט, און צום וואונדער פונעם יונגעמאַן, ענטפערט דער רבי, אַז ער זאָל נישט אַרויסגיין פון כולל, נאָר ממשיך זיין דאָרט צו לערנען. דער יונגעמאַן האָט זיך שטאַרק געוואונדערט, וויל ער האָט געהאַט געהערט אַז דער רבי הייסט געווענליך נאָר בלייבן אין כולל אויב מאַי מצליח און מ'זעט אַ סימן ברכה אין לערנען, האָט ער דעריבער נאָכאמאָל איבערגעפרעגט דעם רבין, צי ער וועט מצליח זיין בע"ה ביים לערנען מיט זיין חברותא, ווייל אויב נישט, פאַרוואָס וואָל ער וויל נישט בלייבן? אָבער דער רבי האָט זיך ווי נישט וויסנדיג געמאכט פון דער שאלה, נאָר נאָכאמאָל געענטפערט, אַז ער זאָל בלייבן לערנען אין כולל. יענער יונגעמאַן איז סאַקע געבליבן אין כולל, און מיט דער צייט האָט ער געזען אַ ברכה בלימודו, און היינט צו טאָג דינט ער אַלס אַ חשוב'ער דיין אין אַ הערליכע קהילה...

חסד פאַר אַ איד, פאַר זיין גוף און פאַר זיין נשמה!

הגה"צ המקובל רבי גמליאל ראַבנאָוויץ שליט"א פון עיה"ק ירושלים האָט דערציילט אַ סיפור נורא, וואָס ער האָט געהערט פון אַן איש מהימון וואָס וואוינט אין ניו יארק - ביי וועמען ס'האָט זיך אָפגעשפּילט די פאַלגנדע געשיכטע, אַז ער דערציילט ער עס אין זיינע אַייגענעלע רייד: דער חסיד מספר פון דער געשיכטע איר אין יענע תקופה ווען די מעשה האָט זיך אָפגעשפּילט

אלעזר קליין שליט"א, פון די גדולי המשפיעים אין עיר התורה לעיקוואוד, אַז יונגער היינט האָט ער געלערנט אין ארץ ישראל, און ווען ער איז צוריקגעקומען קיין אמעריקע, און מ'האָט אים אָנגעהויבן פאַרשלאָגן שידוכים, איז ער אַריין מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע מיט אַ קוויטל אין וועלכן ער האָט געשריבן "ליוויז הגון ולהבנסת אורחים" - זיין כוונה איז געווען, אַז ער זאָל קענען אויפשטעלן אַ שטוב וואָס זאָל זיין אָפן פאַר געסט.

ווי דער רבי האָט געלייגט דעם קוויטל, האָט ער אים אָנגעוואונטשן אַ זיווג הגון און אַז ער זאָל "קענען מקיים זיין די מצוה פון הכנסת אורחים". דערציילט רבי חיים אלעזר, אַז ווען ער איז שפּעטער צוריק אַהיים קיין באָראַ פארק, און ווי אַריינגעזעצט לערנען אין אַ געוויסן בית המדרש, זעט ער דאָרט אַ משולח וואָס גייט אַרום נאָך צדקה, און יענע רעדט זיך ארום מיט צער צו איינעם פון די מתפללים, אַז ער דרייט זיך שוין אַרום אַ גאנצן סאָג, און ער האָט נאָך היינט גאַרנישט גענומען אין מויל. ווי רבי חיים אלעזר האָט עס געהערט, איז ער געוואָרן זייער איבערגענומען און איז צוגעגאנגען צו יענעם, ווין געזאָגט, אַז ער לאַדנט אים צו זיך אין שטוב צו עסן.

פרעגט אים דער משולח, "וואָס האָסטו צו עסן?" ענטפערט אים ר' חיים אלעזר מיט אַ פראָגע: "וואָס ווילט איר עסן?" זאָגט דער משולח, ער וויל נישט קיין פלייש - נאָר געמאלענע פיש. זאָגט אים רבי חיים אלעזר, אַז פונקט איז ווין מאמע היינט געווען ביי אַ סעודת ברית מילה און פון דאָרט אַהיימגעברענגט געמאלענע פיש. פרעגט אים דער משולח, צי ער קען אים מסריח ווין צו ברענגען דאָס עסן דאָ אין בית המדרש. רבי חיים אלעזר איז אַבליד געגאָנגען, אים געברענגט דאָס עסן, יענער האָט געגעסן און זיך אָנגעזעטצט און אים זייער באַדאַנקט פאַר זיין טירחה.

האָט רבי חיים אלעזר אויסגעפירט מיט התרשות:

- דאָס איז געווען זייער גוט וואָס ער האָט מיר אָנגעוואונטשן, און וואָס דער רבי זי"ע האָט מיר געזען ווי די ברכה הייבט זיך מקיים צו ווערן, ווייל כ'האב באלד מקיים געווען די מצוה פון הכנסת אורחים - און איר קורצע תקופה דערנאָך האָב איך אויך זוכה געווען צו אַ זיווג הגון...

געווען אַרומגענומען מיט פאַרשידענע טירדות. זיין ווייב איז געווען שטאַרק קראַנק מיט אַ שווערע מחלה, וואָס די דאָקטוירים האָבן זיך געמושטעט צו טרעפן פאַר איר אַ רפואה. צוליב איר געוונטהייט צושטאנד האָט ער זיך אָנגעבאַרגט ריזיגע געלטער, און ער איז ממש ווי געוואָרן פאַרשוועמט אינעם ים פון חובות, אויב איז עס נישט געווען גענוג מיט דעם, האָט איינער פון זיינע קינדער נאָכגעלאָזט די לימודים אין חדר, אַלס תוצאה פונעם כסדר'דיגן אַרומלויפן אין די שפיטעלער, און דאָס האָט געברענגט אַז ער איז זייער געפאַלן ביז מ'האָט אים רח"ל אַרויסגעשטעלט אויף די גאַס.

זייענדיג אַרומגענומען מיט אַוויפיל צרות ל"ע איז דער איד אַריין צו מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע, און אָנגעהויבן ביטערליך צו וויינען אויף זיינע פילע צרות, און האָט געזאָגט אַז ער פליט ווי ער שטייט שוין ביים שוועל פון יאשוה, ער ווייסט נישט מיט וואָס זיך אָפצוגעבן פריער: צי מיט זיין קראַנקע פרוי; צי מיט זיינע פילע חובות, וואָס דראַען אים צו שאַפן אַ געווען צוואַמערבאַרג; צי מיט'ן מסדר זיין דאָס קינד און אַ תלמוד תורה. ער האָט נישט קיין אַהונג וואו אָנצוהייבן בכלל זיך מסדר זיין און זיך אַרויסצודערנען פון די אַלע צרות און פּראָבלעמען.

דער רבי האָט זייער ערנסט אויסגעהערט דעם איד און אים צוערשט אָנגעהויבן טרייסטן און מחזק זיין, דערנאָך האָט אים דער רבי געהייסן וואַרטן אין אַ ווייטגן צימער, כדי ער זאָל זיך קענען דורכטראַכטן וואָס און וויאָזוי אים צו העלפן. דער איד איז אַרויס פון רבין און אַריין אין יענעם אַנדערן צימער, און אינצווישן האָט ער גענומען אַ תהלימל און אָנגעהויבן צו זאָגן מיט גרויס כוונה און דמעות שליש.

פּלוצלינג קומט צו אים אַריין איינער פון די באַרימטע גדולי עסקנים פאַר עניני רפואה אין ניו יארק, און דאָס אים אַז ער וויל זען דעם גאנצן מעדיצינישן פּיל פון זיין פרוי, כדי צו קענען אַריבערברענגען די בעסטע דאָקטוירים זיך אָפצוגעבן מיט איר.

עס גייט נישט דורך צו אַ לאַנגע צייט, און ס'קומט אַריין איינער פון די גרויסע עשירים אין ניו יארק, יענער זאָגט דעם איד אַז ער וויל באַקומען אַ געוועזן ליסטע פון אַלע זיינע חובות. ווי דער איד האָט אים אַרויסגעלייגט דעם סכום, האָט יענער אריפ'ן אַרומגענומען אַ טשעק - ביכל און אים אויסגעשוויבן אַ גרויסן טשעק, וואָס האָט געדעקט אַלע זיינע חובות, ווען פון דער

ו"ע איז געווען אין לאַנדאָן, איז ער דאָרט געווען אויף שבת, און די אכסניא פון רבי'ן איז געווען אין שטוב פון כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל. נעבן די אכסניא איז געווען אַ מקוה, וואו דער רבי האָט זיך געגרייט צו גיין שבת אינדערפרי פאר'ן דאווענען, און די רביצין ע"ה, די אשת חבר פון רבי'ן, האָט זיך דערוואוסט אַז די מקוה איז כּבּלל גישט געהייצט, האָט זי געבעטן דעם רבי'ן גישט צו גיין אין יענע מקוה, ווייל ס'איז גישט וואָרעם און ס'איז גישט גוט פאַר זיין געזונט צו גיין אין אַ קאַלטע מקוה. די מקורבים האָבן זיך פּרוּבירט צו דינגען, אַז זי גענעטסטע מקוה צו די אכסניא איז אַ שפּאַציר פון אַרום אַ האַלבע שעה, אָבער זי האָט גישט מסכים געווען מותר צו זיין, זאָגנדיג אַז זי מיינט דעם רבי'נס געזונט, און מ'מוז גיין נאָר דאָרט וואו די מקוה איז וואָרעם.

שבת שפּיר איז דער רבי געגאַנגען אין באַלייטונג פון סטאַנטיאָווער רבי'ן דעם לאַנגן שפּאַציר פון אַ האַלבע שעה ביז צו דער ווייטער מקוה, וואָס איז טאַקע געווען אַנגעוואַרעמט, אָבער זיי זיי זענען אַרויס פון מקוה צוריקצוגיין, האָט פּלוזאָלינג זיי געזעמט אַזוי שטאַרק גערגענען, אַז זיי זענען געוואָרן דורכגעגעסן אַלע ביינער און דורכגעווייטערט פון קאַפּ ביז פיס.

ווען זיי זענען צוריק צו דער אכסניא, רופט זיך דער סאַטמאַרער רבי אָן מיט אַ שמיכל: "אַזאַ פנים האָט מען אַז מ'פּלאָגט די ווייבער..."

ווען דער רבי האָט געטיילט שיריים מיט עסצייג

עס האָט דערציילט הר"ג ר' מרדכי הלוי הורוויץ שליט"א אב"ד אונסדארף-לעיקוואוד, אַז אין יאָר תשכ"ה האָט זיין זיידע, הנה"צ ר' יוסף יונה הלוי הורוויץ זצ"ל, אב"ד אונסדארף-פראנקפורט, געוויילט אין ארץ ישראל און ווען ער איז צוריקגעקומען קיין חוץ לארץ איז געווען אויף די שיף צוזאמען מיט הנה"ק מסאטמאר זי"ע, און זיי האָבן זיך דאָרט משתעשע געווען אין דברי תורה.

האָט דערציילט זיין זיידע, אַז שמועסנדיג מיטן סאַטמאַרער רבי'ן, האָט ער געפרעגט וועגן דעם ענין פון "שיריים" פון אַ צדיק, וואָס גייט אַריבער פון האַנט צו האַנט, צי ס'איז גישטאָן דערין אַלס "בל תשקוּז" און דער רבי האָט גאָרנישט געענטפערט.

נאָך אַ צייט האָט דער רבי דאָרט געפירט אַ טיש, און ביים טיש'ן די שיריים, האָט ער פאַר'ן אונסדארף-פראנקפורטער רבי געשיקט די שיריים

אַן אמת'דיגער "מלאך"...

כ'האב געפרעגט מיין רבי'ן הנה"צ דער דעברעצניער רבי זצ"ל איבער דעם וואָס שטייט אין שו"ת באר משה (ח"ו, קונטרס עלקטריק סי' ט"ט) בזה הלשון:

פעם אחת בימי הקיץ בערב שבי'ק לפני בערך כ"ד-כ"ה שנים, הייתי אצל קדוש ה' מכובד אדמו"ר מסאטמאר זצוקלה"ה, והיות שלא היה שם אז איש, במנוחת הנפש דיברתי לארכי ולרחבו שעות ארוכות עם הדג"ק זצ"ל בכמה ענינים, ואז אמר לי דברים שאי אפשר לגלות, וכשהלכתי בירכני ברכות חמות מאד מאד שעדיין ידי מרגשת חמימותו, ופנישה זו היה לי פנישה בלתי נשכחת עכ"ל.

[אין אידישע איבערזעצונג: איינמאל אין אַ זומערדיגן ערב שבת, מיט בערך 25 יאָר צוריק, בין איך געווען ביים קדוש ה' מכובד אדמו"ר מסאטמאר זצוקלה"ה, און היינט דאָרט איז גישט געווען קיין מענטש, ביים אַפּר-אַרט, האָב איך גערעדט מיט אים לאַנג און ברייט שעות ארוכות אין פילע ענינים, און ער האָט מיר דעמאָלט געזאָגט זאָכן וואָס מ'קען גישט מגלה זיין. ווען כ'בין אַוועקגעגאַנגען, האָט ער מיר אַנגעוואונשנט מיט גאָר וואַרעמע ברכות, אַז מיינ האַנט שפירט נאָך זיין וואַרעמקייט. די באַגעגעניש איז געווען ביי מיר אַן אומפאַרגעסליכע באַגעגעניש.]

האָב איך געפרעגט דעם דעברעצניער רבי, ער זאָל מיר דערציילן וואָס דער סאַטמאַרער רבי האָט אים דעמאָלט מגלה געווען, כ'האָב גע'טענה'ט "איינער דאַרף דאָך וויסן"...

האָט מיר דער רבי געענטפערט, "כ'געדענק שוין גישט וואָס דער סאַטמאַרער רבי האָט מיר געזאָגט, אָבער כ'געדענק אַז ס'איז געווען גאָר וואַנדרעליכע זאָכן. איין זאך קען איך דיר זאָגן, אַז דעמאָלט האָב איך געזען וואָס ס'הייסט אַ "מלאך אלקים" - גישט 'כעין' אַ מלאך - נאָר אַן אמת'דיגער מלאך כפשוטו!"

שאַקירט פון רבי'נס פראַגע, ענטפערט דער איד מיט גרויס הכנעה, אַז ער באַדאַנקט דעם רבי'ן אויף וואָס ער האָט געטאָן פאַר אים.

אָבער דער רבי לאָזט גישט אָפּ און פּרעגט ווייטער דעם איד:

– "ביזי יענעם האָב איך געטאָן גמילות חסד נאָר מיט דיין גוף, און וואָס טוט זיך מיט דיין נשמה? פאַר דיין נשמה דאַרף איך גישט זאָגן?"

און דער רבי פירט אויס צו אים מיט מוראדיגע ווערטער:

– "איך שענק דיר מיינ גאַנצע עולם הבא וואָס איז מיר געשאַפן געוואָרן פון דער מצוה גמילות חסדים וואָס כ'האָב עוסק געווען פאַר דיר, די זאָלסט האָבן מן המוכן נאָך די הונדערט און צוואַנציג יאָר!"

אַזאַ פנים אַז מ'פּלאָגט די ווייבער...

עס האָט מיר דערציילט הר"ג רבי שמואל יעקב נויפער שליט"א פון עיר התורה לעיקוואוד, אַז ווען כ"ק מרן הנה"ק מסאטמאר

זייט לייגט ער אים נאָך אויך צו עפעס, ס'זאָל אים בלייבן אויף אַ שטיק תקופה בדרך כבוד.

גייט ווייטער גישט פאַרביי צו פיל צייט, און ס'קומט אַן איינער פון די חשוב'ע מלמדים פון יענעם חדר וואו זיין וואָס געהאַט געלערנט פון וואו מ'האָט אים געהאַט געוואָרפן, און ער זאָגט אים צו אַז מ'מועט צוריקגעמען זיין קינד אין חדר און ער גייט פערזענליך נעמען דאָס קינד אונטער זיין אויפזיכט.

אינצווישן זענען שוין געהאַט אַדורכגעלאָפן דריי שעה, און אָס רופט מען צוריק אַריין דעם איד צום רבי'ן אין צימער. זייענדיג דורכגענומען ביז צו די טיפּענע פון זיין נשמה ביים אַריינגיין צום רבי'ן, האָט דער איד באלד אויסגעפלאָצט מיט אַ פלייץ פון טרערן פון התרגשות, זיך צו באַדאַנקען פאַר'ן הייליגן רבי'ן, וואָס ער האָט פאַר אים געטאָן און ווי ער האָט אים אַזוי געשטעלט אין פלאַץ און מסדר געווען אַלע זיינע פראַבלעמען.

דער רבי האָט געזאָגט אז זען דעם איד פרייליך, אָבער דער רבי אַליין איז אַנגענישט באַוואונגט, און ער פרעגט דעם איד:

– "וואָס נאָך קען איך טון פאַר אייך?"

אין אַ טעלער מיט עסצייג...

וויאָזוי מאַיז זוכה צו אמת'ע און ריכטיגע דיבורים

ס'האָט מיר דערציילט מיין ידיד ש"ב הגניז החסיד ר' מרדכי רייזמאן שליט"א פון מאַנס, פון די חשוב'ע תלמידים פון הגה"ק מסאטמאר זי"ע. אַז איינמאָל האָט הגה"צ רבי מיכאל בער ווייסמאנדל זצ"ל באזוכט ביים סאטמארער רבי'ן, און אינמיטן איז אַריינגעקומען אַ איד און געפרעגט דעם רבי'ן אַן עצה וועגן אַן אָפּעראַציע וואָס ער האָט געמוזט דורכגיין, צי מ'זאָל עס מאַכן אָדער נישט, און דער רבי האָט אױפֿן פּלאַץ געענטפּערט אַז יא, מ'זאָל מאַכן ד' אָפּעראַציע.

ווי יענער איז אַרויס, פרעגט רבי מיכאל בער דעם רבי'ן, "צי האָט דער רבי רוח הקודש?" ענטפּערט דער רבי "ניין". פרעגט רבי מיכאל בער, "אז דער רבי האָט נישט קיין רוח הקודש, וויאָזוי קען ער ענטפערן דעם מענטש צו מאַכן די אָפּעראַציע?" האָט דער רבי געענטפּערט מיט אַ מוראדיגן לשון:

– "א איד וואָס היט יעדן דיבור וואָס ער זאָגט אַרויס פון מויל, דעמאָלט היט הקב"ה זיינע דיבורים, זיי זאָלן זיין נאך אמת'ע און ריכטיגע דיבורים..."

די וויין מאַכסטו אויך אַליין?

ווען כ'הבא געוויילט אויף אַ שבת קודש ביי מיין מחותן דער בראָדער רב שליט"א (לכבוד שחית שלום ובר פון אייניקל, האָט זיין טאטע הגה"צ ראש הכולל בראָד שליט"א דערציילט, אַז ער איז אַמאָל געווען אָנווענדע ביי אַן אסיפה מיט מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע, און מ'האָט דאָרט געווען איבער די עניני כשרות אין היינטיגע צייטן. האָט איינער פון די אָנווענדע זיך אויסגערימט, אַז ער מאַכט אלעס אַליין אין שטוב, ער עסט נישט פון קיין שום כשרות.

פרעגט אים דער רבי: "די וויין מאַכסטו אויך אַליין?"

האָט יענער געענטפּערט:

"אמת איז טאָקע, און פון דעם, צו מאַכן אויך די וויין אַליין, האָב איך בכלל נישט געקענט".

האָט דער רבי געענטפּערט מיט אַ שמיכל: – נו, אַ דיא האָסטו נישט געטראַכט אויף דעם! – ווייל די אַלע אַנדערע זאכן מאַכט דאָך זי, און די וויין האָלט נאָך זיין זיידן. דער מאַן האָט

יעצט? אָן קיין געהעריגע הכנה אַריינגיין!

עס האָט מיר דערציילט מיין ידיד כ"ק אדמו"ר מסקולען-לעיקוואד שליט"א, אַז ווען מ'האָט מייסד געווען דאָס שטעטל "קרית יואל" אין מאַנאָר, האָט איינער פון די איינוואוינער געלאָדנט זיין זיידן כ"ק אדמו"ר בעל נועם אליעזר מסקולען זי"ע זיך משתתף צו זיין ביים חנוכת הבית און דאָרט קלאַפן אַ מזוזה.

הרה"ק בעל נועם אליעזר מסקולען זי"ע אין די עלטערע יארן

די גבאים פונעם סקולענער רבי'ן האָבן אויסגעשטעלט, אַז ס'זאָל שוין ביי יענעם מעמד אויך פאַרקומען אַ געלט-אַקציע לטובת די מוסדות "חסד לאברהם" וואָס איז געשטאַנען תחת נשיאותו פונעם סקולענער רבי'ן זי"ע. עקסטער האָבן די גבאים געהאַט צווישן זיך אָפּערעדט מיט די גבאים פונעם סאטמארער רבי'ן זי"ע, אַז נאָכ'ן חנוכת הבית און געלט-אַקציע וועט דער סקולענער רבי אריבערקומען אויף אַ באַזוך ביים סאטמארער רבי'ן. אַלעס איז טאָקע געווען אָפּגעשוועט, אָבער פאַר'ן סקולענער רבי'ן אַליין האָט מען גאָרנישט געהאַט געזאָגט פריער אַז מ'פלאַנט צו גיין נאָכדעם אויף אַ וויזש פאַר'ן סאטמארער רבי'ן.

נאָך די געלט-אַקציע, ווען דער סקולענער רבי איז שוין געווען אין קאר, זאָגן אים די גבאים, אַז זיי גרייטן זיך יעצט צו פאַרן באַזוך דעם סאטמארער רבי'ן. פרעגט זי דער סקולענער רבי: "יעצט?" ענטפערן די גבאים,

אַז מ'האָט שוין אַלעס אויספלאַנירט און אָפּגעשמועסט מיט די גבאים פונעם סאטמארער רבי'ן, און מ'וועט קענען זאָפּאָרט אַריינגיין אַל הקודש פנימה.

אָבער דער סקולענער רבי איז געווען זייער שאַקירט, און ער האָט זיך געפרעגט מיט שטוינונג: "טאָקע אזוי, מ'זאָל אַריינגיין צום סאטמארער רבי'ן אָן קיין געהעריגע הכנה פון פריער?" ווען מ'גייט אַריין צום סאטמארער רבי'ן דארף מען האָבן פריער די פאַסטיגע און ריכטיגע הכנה, נישט אַריינגיין סתם", האָט דער סקולענער רבי אויסגעפירט, און בשום אופן האָט ער נישט געוואלט גיין אויף דעם באַזוך, נאָר געהייסן צוריקגיין צו דער אכסני, ווייל ער וויל נישט גיין צום סאטמארער רבי'ן אָן קיין געהעריגע הכנה.

דער רבי וויל נישט זאָגן קריאת השם ביי ברית'ן

געוואָלט דעם נאָמען נאָך זיין זיידן, און די פריי נאָך איר זיידן. אזוי האָבן זיי זיך אַרומגעקריגט, ביז איר מאַן האָט באַשלאָסן צו געבן פאַר'ן רך הגדול אַ נאָמען נאָך די זיידעס פון ביידע וויטן.

צום ברית האָט מען מכבד געווען דעם סאטמארער רבי'ן זי"ע צו זיין סנדק און זאָגן די ברכות און קריאת השם פאַר'ן קינד. וכך הוה, דער רבי איז געווען סנדק, און נאָכדעם זיך אויפגעשטעלט און געזאָגט די ברכות און קריאת השם פאַר'ן קינד, מיט די ביידע געזעען פון די צוויי

כ'האָב געהערט פון הרה"ג ר' ליפא פריעדמאַן שליט"א, מנ"ש אין ביהמ"ד סאטמאר (טאָרס) און לעיקוואד, אַז אַמאָל איז געווען אַ אָפּאָפּאָל וואָס ס'איז זיי געבוירן געוואָרן אַ בן זכר, און יעדער פון די צדדים האָט געוואָלט מ'זאָל געבן דעם נאָמען פאַר'ן רב הגדול נאָך זיין זיידן. דער מאַן האָט

יידעס.

נאך א תקופה איז דער רבי געוואויר געווארן אז דער שלום בית אין שטוב פון יענעם פארפאלק הינקט אונטער, און א באדייטנדר חלק פונעם דין דברים איז צוליב דעם נאמען וואס מ'האט געטאן, און האט געשפירט שלעכט, אז מיט זיין זאגן דעם נאמען ביים ברית האט געקענט ווערן און מחלוקה אין א שטוב, האט דער רבי מער נישט געוואלט אננעמען דעם כיבוד פון "קריאת השם" ביי א ברית מילה.

דערציילט ר' ליפא, אז ביי זיין אייגענעם ברית מילה, האט זיין טאטע הרה"ר אברהם הי"ו געלאדנט זיין עלטער-פעטער מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע צו דינען אלס סנדק און זאגן דעם 'קריאת השם', אבער דער רבי האט נישט געוואלט אננעמען דעם כיבוד. אפילו ווען ער האט געזאגט דעם רבין אז ער וויל רופן זיין וון מיט'ן נאמען "חנני יום טוב ליפא" על שם דעם קינד'ס זיידע, דעם רבי'נס טאטע, מרן הגה"ק בעל קדושת יום טוב זי"ע, וויל ער אז דער רבי זאל געבן דעם נאמען, האט נאך דער רבי אלץ נישט געוואלט, און רעאגירט, "כוועל איס נאך אסאך רופן מיט זיין נאמען..."

צוזאמגעשטעלט די הוצאות חתונה פאר עטליכע קינדער

כהאב גערעדט מיט מיין איידעם הרב וואס איינהאטן שליט"א, וואס וואוינט אין ירושלים עיה"ק, האט ער מיר נאכגעזאגט א מוראדיגן סיפור וואס ער האט געהערט פון ידידיו הרה"צ המשפיע רבי אלימלך בידערמאן שליט"א: ס'איז געווען א איד אין ירושלים, פון די חשוב'ע תלמידי חכמים אין שטאט, הרה"ר רבי חיים יעקב קלאפנהאלץ זצ"ל, בעמח"ס "עקבי חיים", וואס איינגאל ווען ער האט געדארפט חתונה מאכן איינעם פון זיין קינדער, האט ער נישט געהאט גענוג געלט און דער'בער באשלאסן צו פארן שאפן געלט אין אמעריקע.

איידער ער האט זיך ארויסגעלאזט אין וועג, איז ער געפארן צו הנה"ק דער "חזון איש" זצ"ל בעטן א ברכה, פרעגט אים דער "חזון איש": וואוהין פארטוירט? האט ער געענטפערט, קיין אמעריקע. האט אים דער "חזון איש" ווייטער געפרעגט: קיין אמעריקע? ווער האט דיר געגעבן די עצה אהענגעפארן? ענטפערט אים ר' חיים יעקב: אזוי איז מיר אפיגעקומען אין געדאנק, האט אים דער חזון איש געזאגט: אריב אזוי, דאן פאר, און השי"ת

וועט דיר העלפן זאלסט מצליח זיין.

ווען רבי חיים יעקב איז אנגעקומען צום פארט אין חיפה, כדי אפצורייזן קיין אמעריקע, טרעפט אים דארט אן איינער, און הערנדיג אז ער פארט קיין אמעריקע שאפן געלט פארן חתונה-מאכן, זיינע קינדער, הייבט אים יענער אן אויסלאזן, "א שאך פאר דיין רייזע, דו וועסט נישט באווייזן צו שאפן אפילו קליין געלט, ובפרט אז אויך אין אמעריקע איז דער פינאנציעלער מצב נישט אזוי גוט." אבער ר' חיים יעקב האט געענטפערט מיט אמונת צדיקים, אז היות דער "חזון איש" האט אים אנגעוואונטשן, און געזאגט אז ער קען פארן, גלייכט ער אז ער וועט יא האבן הצלחה.

אנקומענדיג קיין ניו יארק, איז רבי חיים יעקב באלד אריינגעפארן קיין וויליאמסבורג, וואו ער האט זיך אריינגעזעצט לערנען אין סאטמארער ביהמ"ד מיט גרויס התמדה, אין טאג האט יעדער סאטמארער רבי זי"ע זיך געטראפן מיט אים, און נאכ'ן רעדן מיט אים, האט ער געזען אז ער איז מאלא וגורש מיט חרופות ובקאות, האט דער רבי צו דעמאלט אן, ביי יעדער געלעגנהייט וואס ס'איז אים אונטערגעקומען, צי פאר'ן דאווענען צי נאכ'ן דאווענען, אריין אין א שמעס מיט רבי חיים יעקב אין לערנען.

ווי זומענען אריבער עטליכע וואכן, און דער רבי האט פארשלאגען אז רבי חיים יעקב איז נישט דא אמויטס, האט ער אים געפרעגט פארוואס ער האלט זיך אויף דאזי, ענטפערט רבי חיים יעקב אז ער איז געקומען שאפן געלט פאר דער חתונה פון זיין קינד... דער רבי האט באלד געכאפט דעם מצב, זאגט אים דער רבי: דו גייסט נישט שאפן קיין געלט, דו ביסט געמאכט צו יוצן און לערנען און נישט צו שאפן געלט...

נאך יענעם טאג האט דער רבי געלאזט רופן עטליכע עשירים צו אן אסיפה ביי זיין שטוב, און זיי אראפגעלייגט דעם מצב פון רבי חיים יעקב, אז ער איז נישט קיין בר הכי צו גיין שאפן געלט, ער איז געמאכט בלויז צו יוצן און לערנען מיט התמדה, און ער איינער פון די גדולי תורה אין ירושלים, און מוזא אים צוזאמגעשטעלט דאס געלט. די עשירים האבן זיך טאקע געעפנט די הערצער, און דער רבי האט יענעם טאג געשאפן א רייזן סכום, וואס האט געקלעקט פאר רבי חיים יעקב צו חתונה מאכן דריי קינדער, און ס'איז אים נאך געבליבן נעמעם סכום געלט די ווהלת.

פון דעם זעלבען זען די גרויסקייט פון אמונה און בטחון, וואס דורך דעם וואס רבי חיים יעקב האט געלייבט די ווערטער פון "חזון איש", און איז נישט נתפעל געווארן פון גארנישט, האט אים הקב"ה געהאלפן למעלה מדרך הטבע, אז ער

האט געקענט שאפן אזא גרויסן סכום מיט גרויס הרחבה, א דאנק דעם כח הצדקה פון סאטמארער רבין, וואס האט גערופן די עשירים וועלכע זענען געקומען געבן געלט און זיי האבן זיך געעפנט די הערצער צו טיילן אזוינע שיינע סכומים.

יארן שפעטער האט רבי חיים יעקב דערציילט אז ער קען מגלה סוד זיין, אז נאכ'ן זיין ביים "חזון איש" איז ער אויך אריין צום טשעבינער רב זצ"ל בעטן א ברכה, און הערנדיג אז רבי חיים יעקב גרייט זיך צו פארן קיין אמעריקע, האט ער אים געזאגט: דו ביסט א בטלן! - א שאך אויף דיין נסיעה, ס'וועט דיר גארנישט ארויסקומען פון דארט. אבער ווי נאר ער האט געהערט אז דער "חזון איש" האט אים אנגעוואונטשן צו פארן און מצליח זיין, האט ער געטוישט מיינונג און געזאגט: אויב אזוי, פאר אהין, אבער גיי נישט שאפן קיין געלט, נאר וועג דך אריין אין ביהמ"ד לערנען, און הקב"ה וועט דיר העלפן... און אזוי חיא טאקע געווען באמת. דאס אלעס קומט לערנען ווי ווייט עס גרייכט דער כח פון מדת אמונה און בטחון.

מפיס געווען מיט קויפן א היז'...

ס'האט מיר דערציילט א איד וואס האט געהערט דעם פאלגענדן סיפור פון אן אייניקל פון דער איד, וואס מיט אים האט פאסירט די מעשה, האט ער דערציילט אזוי:

מאגל איז א מענטש אריין אין בית המדרש דאווענען ווען מ'האט שוין געהאלטן אינדערמיט, און ווען דער סאטמארער רבי האט אים באמערקט איז ער צוגעגאנגען און געזאגט: א גוט מארגן - שוין אויפגעשטאנען?... יענער איד האט גארנישט געענטפערט.

נאכ'ן דאווענען איז יענער איד צוגעגאנגען צום רבין, און זיך מוכיז געווען און מ'האט אריינגעפירט זיין פרוי פארטאגס אין שפיטאל צוליב שטיינער אין דער גאל.

און דער רבי האט געטרעט זייער ווערטער, איז ער געווארן ווייט ווי קאלער, און זיך אנגערופן: - "אזוי! האב איר זיך דאך אמויטס חושד געווען און פארשעפט'ן?"

דער רבי האט באלד אנגעוואונטשן דעם איד מיט כל הברכות און אים געזאגט אז ער זאל גארנישט זאגן, אלעס וועט זיך מסדר זיין על צד היתר טוב.

יענעם אויפגעראכט, ווען דער איד איז געווען אין שטוב, הערט ער פלוצלינג קלאפן אויף די טיר, ווי ער עפנט די טיר, איז ער

הגה"צ רבי שמואל עהרנפלד זצ"ל
אב"ד מאטעסדארף

האָס געוויילט מיט אונז אין קעמפֿ הגה"צ דער מאטעסדארפער רב זי"ע, בעל "שם משמאל", און ס'איז געווען אַ דין ודברים צווישן די מקורבים פון רב, צי מ'זאָל אים דערציילן וועגן די הסתלקות פון סאטמארער רב, ווייל צווישן די צוויי האָט געהערשט שטארקע קשרי ייִדות, און מ'האָט מורא געהאַט אים צו דערציילן, ובפרט וואָס דער רב איז שוין געווען אַ זקן מופלג, העכער גינציג יאָר (דער מאטעסדארפער רב איז טאָקע נסתלק געוואָרן ווייניגער ווי אַ יאָר דערויף, דעם צווייטן טאָג שבועות תשס"ו). צום סוף האָט מען מחליט געווען אים נישט צו דערציילן, אַלע בחורים פון קעמפֿ וועגן געפאָרן אַנטשילגעמען אין דער לילה, און עמיצער איז געבליבן מיט'ן רב. נאָך אַ שטיק צייט האָט זיך דער רב דערוואוסט פון דער הסתלקות, און ער איז געווען דערפון צעבראָכן אויף שברי שברים. אויף יעדן וואָס האָט אַנטשילגענומען אין דער לילה האָט מען אָנגעזען ווי די וועלט איז אים שמש פינסטער, יעדער האָט געקלערט 'אָו די וועלט איז אונטערגאנגען. ווען די מטה איז אַרויס גאָכן אין טהרה, בין אַ פערזאָנאַל געשטאַנען דערנעבן, און כ'האָב זיך צוגעשטופט און אַרײַן דערמיט אין בית המדרש, אוי ווי דער עולם האָט אויסגעבראָכן דעמאָלט אין אַוויגע שרעקליכע 'אָמעליכע און אומדערטרעגליכע בכיות - ס'איז נישט שייך געווען אָנצוהייבן די הספדים צוליב די גרויסע בכיות, געדענק אז ווי איינער האָט אָנגעהויבן שרייען, ס'זאָל זיין שטיל, און מ'זאָל אויפהערן וויינען, אַבער אַן אַנדערער האָט זיך צעשריגן דערקען, "לָאָ אונז וויינען..."

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

ער איז געווען אַן עני ואביון - אַבער ער האָט געקענט חתונה מאַכן רואיג אַלע קינדער, ווייל די הוצאות פון די חתונות געווען אַוויפֿן חשבון פון מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע...

דאָס געפיל ביי יעדן הושענא רבא און חנוכה

יונגערעס - דערציילט דער רב שליט"א - האָב איך זוכה געווען צו באַזוכן פיל מאל ביי מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע. מיין טאָטע זי"ל האָט מיך גענומען מיט אים צו זיין במחיצת הקודש הושענא רבא און ביי הדלקת נרות חנוכה. דעם מעמד אום הושענא רבא איז נישט שייך צו שילדערן אויפֿן פאפיר, דאָס איז געווען אַ העכערע געשעעניש אויף אַ גאָר ספעציעלן און געהויבענעם פארנעם, וואָס די פּעדע איז צו אַרעם צו שילדערן... און דער מעמד פון צינדן חנוכה ליכט איז אויך געווען אַ מעמד מיוחד במינו. 'כיבין אויך אַלס בחור געפאָרן צום רבי'ן אויף חנוכה, ווי נאָר מ'איז אַרייַנגעקומען אין בית המדרש, האָט מען שוין געשפּירט אַ העכערע און געהויבענע אַטמאָספּערע, דעם רבי'נס צורה האָט געלאַכטן און געשיינט מיט אַ לוטערקייט. כ'געדענק ווי ער האָט געזאָגט די ברכה "להדליק נר חנוכה" מיט אַ פלאַם פּייער וואָס האָט געשפּאַלטן הימלען.

דער שרעקליכער יתמות געפיל ביים הסתלקות

יענעם מוצאי שבת מברכים חודש אלול חשליט, די נאָכט פון רבי'נס הסתלקות, האָט מען אונז אויפגעוועקט אין קעמפֿ, און מיר זענען אַלע באלד אַרײַן אין בית המדרש איינריסן פאר'ן רבי'ן, ווייל זיין מצב הבריאות האָט זיך זייער פאַרערגערט רח"ל. די בחורים האָבן בכלל נישט געקענט אויפגענעם די בשורה און נישט געוואָלט גלייבן אַז דער מצב פון רבי'ן איז אַזוי שלעכט - עס איז געווען די אַמעע פשוט'סטע זאָך ביי יעדן, אַז דער רבי גייט מאַרד ימים ושנים זיין, פירן דעם דור און מיט אונז אַלע אינאיינעם מקבל זיין פני משיח צדקוני. און צומאָרגנס, זונטאָג, ווען די ביטערע ידיעה איבער דעם רבי'נס פטירה איז אָנגעקומען, זענען מיר טאָקע ממש אַרייַנגעפאַלן אין אַן אבולות. געדענק איך, ווי יענע וואָך פון דער הסתלקות,

געוואָרן שאַקירט, זעענדיג דאָרט שטיין נישט קיין אַנדערן ווי דער סאטמארער רבי זי"ע בכבודו ובעצמו!

דער רבי פרעגט צי ער קען אַרייַנקומען, ווי פאַרשטענדליך האָט יענער באלד אַרייַנגערופן דעם רבי'ן אינעווייניג, דער רבי זעצט זיך אַראָפּ און זאָגט אים אַז ער וויל אים מפיס זיין און בעטן סליחה, פאַר'ן אמויסט אים חושד זיין אַז ער איז אויפגעשטאַנען שפּעט צום דאווענען, נישט וויסנדיג אַז ער איז גאָרואָס צוריקגעקומען פון שפיטאַל וואו ער האָט זיך געפונען פון פאַרטאָג. ביים ענדיגן, נאָכ'ן מפיס זיין דעם איד, זאָגט אים דער רבי:

"איד ווייס דאָך אַז דו דאַרפסט קיפּן אַ ניי חיה, און ב'זע יעצט דיין דירה - אין וואָס אַ דחקות דו לעבסט, האָטסט דאָ עפעס געליט צו קענען קיפּן די דירה..."

און דערביי האָט דער רבי אַרויסגענומען אַ ריוויג סכום געלט! דער איד איז געבליבן שטיין דערשטוינט, ער האָט נישט געגלייבט וואָס זיינע אים געזען. ער האָט צום ערשט נישט געוואָלט גענוען דאָס געלט, אַבער דער רבי האָט אים צוגעשטופט ער זאָל עס נעמען, האָט ער גענומען דאָס געלט, געקלערט דערמיט אַ ניי חיה, וואָס זיינע אייניקלעך - וועלכע דערציילן די מעשה - וואוינען דערין היינט צו טאָגס!...

מפיס געווען מיט חתונה מאָכן די קינדער

ס'האָט מיר דערציילט אַ איד, אַז פאַר יאָרן צוריק פסח ביינאָכט האָט ביים סאטמארער רבי'ן זי"ע געגעסן ביים סדר אַ ליטווישער איד, וואָס האָט זייער מדיקדק געווען - שוין צופיל - אין די שיעורים פון די מצוות ביי אכילת מצה און מרור, און היות דער רבי האָט עס אָנגעקוקט מאַנדע, האָט ער געמאַכט מיט אים אַ געוויסן ווערטל אויף זיין הנגה.

נאָך אַ שטיק צייט, האָט דער רבי זיך איבערגעקלערט, אַז ס'איז יתכן אַז דער איד איז געשטעפּט געוואָרן פון זיינע ווערטער, האָט ער אים געלאָזט רופן און געוואָנט אַז ער וויל אים מפיס זיין. דער רבי האָט זיך נישט באַוואוינט, ביז ער האָט אים געזאָגט: 'ביי דינע אַלע קינדער, ווען דו וועסט האָלטן ביים זיי חתונה-מאָכן, זאָלסטו קומען צו מיר און אַלע הוצאות פון די חתונה וועט זיין אויף מיין חשבון!...

האָט יענער זיין אויף מיין חשבון, אַז כח הוה -

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב חי יצחק טברסקי זצ"ל

האדמו"ר הרב חי יצחק טברסקי זצ"ל- נולד ב-ד' אלול ה'תרצ"א (1931) בירושלים. אב סבו, האדמו"ר רבי מנחם נחום טברסקי (רבי נחומש"י) היה סנדקו. נקרא על שם זקנו ר' יצחק מסקווירה. בילדותו, לאחר חג הפסח ה'תש"ד (1944), חלה. סבו האדמו"ר רבי דוד הוסיף לו את השם 'חי'. למד בתלמוד תורה ובישיבת עץ חיים, שם התקרב לרב איסר זלמן מלצר, שאותו החשיב לרבו. היה חלק מ'חבורה' בראשות רבי יוחנן פרלוב מסטולין, שכללה בחורים ירושלמים מיישיבת עץ חיים, וגם אליו נסע מפעם לפעם לחיפה. למד בישיבת בעלז. הושפע מרבי שלמה גולדמן מזוויהל. אדמו"ר גור התגורר בשכונתו ברחוב 'שפת אמת' בירושלים, והוא התקרב אל ה'אמרי אמת' וה'בית ישראל'. היה ידידם של ה'לב שמחה' וה'פני מנחם'.

ב-כ' אדר א' ה'תשי"ד (1954) נישא במנהטן שבניו יורק. לאחר נישואיו חותנו, האדמו"ר רבי יעקב יוסף טברסקי מסקווירה הפך לרבו. רבינו גר לצידו בשרדת בדפודר בווייליאמסבורג ולמד איתו בחברותא כשעתיים בכל יום. בשנת ה'תשי"ז (1957) חותנו עבר לגור בשיכון סקווירה שייסד ורבינו עבר איתו. שם מונה לראש מוסדות סקווירה. שימש גם כבעל התפילה בימים נוראים. ב-כ' כסליו ה'תשמ"ב (1981) אביו נפטר ורבינו מונה לאדמו"ר בארה"ב, לצד אחיו הגדול, הרב ישראל מרדכי, שמונה לאדמו"ר בישראל. האדמו"ר ממכונתו, זקן אדמו"ר בית צ'רנוביל, פרסם מכתב שבו מיינה את שניהם וביקש שלא יסרבו למינוי. רבינו עבר לבוור פארק והתחיל לכהן כאדמו"ר. לאחר פטירת אחיו הנהיג את החסידות בשותפות עם בנו-אחינו, רבי דוד, האדמו"ר בישראל. החסידות בראשותו מונה ת"ת בבורו פארק, במונסי ובלייקווד, ישיבה קטנה וישיבה גדולה בבורו פארק, בית ספר לבנות וכוללי אברכים. ענוותן מופלא. כיבוד ההורים שלו היה מופלא. נפטר ב-כ"ט אב ה'תשפ"ג (2023). חי כ-92 שנים. ציונו בניו-יורק, ארה"ב.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' דוד. **אביו:** האדמו"ר רבי יוחנן מראחמסטריווקא. אמו: מרת אסתר רבקה (לבית וילהלם). **אשתו:** מרת מרים בת רבי יעקב יוסף טברסקי, האדמו"ר מסקווירה (נישא ב-כ' אדר א' תשי"ד - 1954). **בניו:** רבי מרדכי (חתן דודו רבי זאב טברסקי. ב-ט"ו סיון ה'תשנ"ב התמטט ונפטר בפתאומיות), ר' יעקב יוסף, ר' דוד משה (ממלא מקומו בהנהגת החסידות בבורו פארק), ר' ישכר דב (האדמו"ר מראחמסטריווקא לייקווד), ר' אברהם יושע העשיל (האדמו"ר מרחמסטריווקא במונסי), ר' ישעיהו משולם זושא (כיהן כאדמו"ר מרחמסטריווקא בלידן וכעת מכהן באדמו"רות בויליאמסבורג-ברוקלין), ר' יעקב יוסף (האדמו"ר מרחמסטריווקא בלידן), הרב מנחם נחום (האדמו"ר מרחמסטריווקא בשכונת אוק-ענדוויין לייקווד). **בנותיו:** מרת ציפורה (נישאה לר' צבי אלימלך הלברשטאם, האדמו"ר מבארנב במונסי), מרת פייגא שפרה (נישאה לרבי מנחם מנדל הגר, האדמו"ר מוויז'ניץ קיימישא), מרת חוה (נישאה לר' מרדכי טברסקי), מרת חנה סימא (נישאה לר' מנחם נחום טברסקי), חתנו ר' מרדכי אהרן טברסקי (ראש ישיבת מאור עיניים של חסידות ראחמיסטריווקא ירושלים). **מרבתי:** הגאונים הרב איסר זלמן מלצר, האדמו"ר ר' שלמה גולדמן מזוויהל, האדמו"ר ר' אהרון רוקח מבעלז, האדמו"ר רבי יעקב יוסף טברסקי מסקווירה. **מספריו:** יאמרות טהורות- עשרה כרכים על התורה ועל המועדים.

הרב החסיד מו"ה יהושע חיים קאטסון משב"ק ויד ימינו של כ"ק אדמו"ר הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע סיפר, שבשנת ה'תשמ"ד הרבי אושפז בלי החולים, ועבר ניתוח בעש"ק. הרב היה חלש מאוד. ביום הראשון אחר השבת, אמו מארץ ישראל התקשרה אליו לדרוש בשלומה. הרבי התאמץ בכל כוחו לדבר בקול ולעשות את עצמו כאילו שהוא מרגיש טוב, כדי שלא לצער את אמו. הדבר עלה לו בקושי רב, כי לאחר המאמצים האלה, נחלש מאוד עד כדי התעלפות.

לפני שנים נכנסתי אצל רבינו ליקוויטל צימר - שם קיבל את הקהל לעצה ולברכה. היה שם שולחן ישן וכיסא ישן והרבה ספרים. ראיתי את הרבי עומד ליד המזגן שהיה מלוכלך מפירותים ודומיהן. הוא מנקה את הלכלוכים בידו. מיד נגשתי אליו ועזרתי לו. הרבי הסתכל עלי במבט תמה ושאל: "אתה חושב באמת שאני כזה יהודי זקן?"

כאשר הרבי התחיל להנהיג את עדת צאן מרעיתו לאחר פטירת אביו זי"ע, רבינו לא קיבל חלק בירושה חסידות עם אלפי חסידים. הוא הגיע לבורו-פארק עם גבאי אחד וזהו. עם הזמן התחילו המוני אנשים להבין ולהכיר שלפניהם איש מורם מעם משכמו ומעלה - גדול בתורה ויראה - האצילות המופלאה שקרנה מאור פניו הק' כבשה את לבבות בני ישראל - העיוות והפשטות הנדירה - ה'אמת' במלאו אמיתותה - כל אלה משכום כבחיב קסם - עד שאנשים שמע שכתבו התחילו וכלו להנהיג את בני ביתו מה קרה. הם אמרו להתחמם לאורו, וגדלה עדתו לתפארת בית ישראל, ונעשה למנהיג דגול בישראל - אשר אל הקודש פנימה מגיעים מסוף העולם ועד סופו.

היו יחידים שלא השלימו עם התפתחות החסידות. אחד מהם הגדיל לעשות, הוא התחיל להציץ לבניו של הרבי. לעשות שחוק מאביהם הגדול ולהשפיל את כבודו בעיניהם. נמנמן להדבר הכניע את בני ביתו ומקורביו. פעם אחת כשאחד מבניו של הרבי עשה שמחה, החליטו מקורביו שלא להזמין את האדם הזה להשתתף שם שיש המולה בציבור. הוא יצא ממחדר ושאל את בני ביתו מה קרה. הם אמרו לו שהמקורבים החליטו שלא להזמין את פלוני לפי שהוא מבזה ומשפיל את כבוד הרבי ועושה שחוק מכולנו.

הרבי אמר להם: "אני לא מבין, אנחנו מתפללים שלוש פעמים ביום לקב"ה, ומבקשים "ונפשי כעפר לכל תהיה" אנא! אני מבקש מכם, השאירו לאותו אדם לעשות את אשר יחפוץ ואל תתייחסו אל מעלליו, תזמין אותו לשמחה כמו שאר האנשים שאתם מזמנים ותקרבו אותו"

(הסיפורים מעובדים מתוך העלון הנפלא 'נעום שיח'- אב"ד סאנטוב שליט"א)

מה יהיה מעתה ואילך??

שמעתי מאת הרה"צ רבי אהרן האגער שליט"א אב"ד קאסוב-מאנסי, שאחר מסע הלוייה של הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע, כאשר חזר אביו כ"ק אדמו"ר מקאסוב וצוק"ל לביתו, היה שבור לשברי שברים, און ער האט נישט געקענט קומען צו זיך [ולא היה יכול לחזור לעצמו], ואמר לנו "איך ווייט נישט וואס דער רבונו של עולם'ס פלאן איז ווייטער נאכן אוועקנעמען פון אונז דעם ראחמיסטריווקא רבי זי"ע" [איני יודע מה התכנית של הקב"ה הלאה אחר שלקח מעמנו את כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא], וחזר על זה עוד פעם ועוד פעם.

אינגאנצן אָן אַ טאטע

בשעת הלווייתו של הרבי זי"ע, כאשר קהל האלפים ליוו בראש מורכן ובעינים דומעות את ארון הקודש ברחובות בארא פארק, הלך בסמוך אלי מגיד המישרים המפורסם הרב לייבוש ליש שליט"א. בתוך כך נענה רבי לייבוש ואמר לי "דאס איז דער צווייטע מאל וואס איך באגלייט א טאטע למנוחת עולמים!" [זאת לי הפעם השניה שאני מלווה אבא למנוחת עולמים] והמשיך ר' לייבוש והסביר, שהפעם הראשונה היה, כאשר היה ילד רך כבן שמונה שנים, ואביו נפטר עליו בפתע פתאום, מני אז שימש לו הרבי כאב ממש, היתה לו דלת פתוחה אצל הרבי, והיה נכנס הרבה אל הרבי אחר סדרי לימודיו בתלמוד תורה. הרבי היה בוחן אותו, ומתעניין על לימודיו ועל הקורות אותו, ובכל עת שהיה לו איזה קושי, היה יכול לשפוך את נפשו לפני הרבי כבן לפני אביו. פעמים רבות אף קיבל אותו הרבי בלי כובע לראשו, והיה מכבד אותו במשקה. ואם היה כבר שעת לילה, היה הרבי דואג עבורו שיהיה לו רכב לנסוע לביתו. כשהגיע לעול מצוות, זכה להניח תפילין אצל הרבי, ולכבוד הנחת התפילין התקיים מעמד "לחיים", ואף קיבל מתנה חשובה מאת הרבי. ועם כל זה הגיע הרבי להשתתף בשמחת הבר מצוה שלו - הגם שלא היה דרכו לילך לשמחות בר מצוה - ופיאר בראש השמחה. והרבי הגיע בדיוק בזמן שהיה כתוב בתוך ההזמנה, כדרכו של אב להגיע בזמן לשמחת בנו, ולא כדרך "אורח" שמגיע אחר הזמן. הפטיר רבי לייבוש: די יעצטיגע פארלוסט, איז אסאך שטערקער ווי די ערשטע פארלוסט, ווייל יעצט בין איך געבליבן אינגאנצן אָן אַ טאטע [האבידה של עכשיו גדולה וחזקה יותר מהאבידה הראשונה, כי עכשיו נשאיתי לגמרי בלי אבא]...

מי יורה דעה

סיפר לי אחד מחשובי חסידי ראחמיסטריווקא, שזמן קצר אחר הסתלקותו של כ"ק הגה"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא זי"ע, נזדמן לו להיכנס אצל כ"ק אדמו"ר מוויזשניץ-מאנסי שליט"א, והרבי אמר לו, שבחיים חיותו של דודו מרן הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע היה נוהג לשאול אותו את שאלותיו, "אמנם כעת" - התאונן הרבי שליט"א - "אין לי את מי לשאול"...

